

HELIKON

IRODALMI FOLYÓIRAT

MEGJELENIK KÉTSZER EGY HÓNAPBAN KOLOZSVÁRON
X. ÉVFOLYAM 1999. 16. (294.) SZÁM — AUGUSZTUS 25.

ára 2000 lej

Csizmadia Attila: Nyírfás

- Egyed Emese: Rózsa és kenyér
- Bögözi Kádár János: Itthon
- Lászlóffy Csaba: (Visegrádi napló)
- Molnár H. Lajos: Volt egyszer egy udvar
- Szántai János: Lépcsőházi történet
- SERÉNY MÚMIA

LÁSZLÓFFY ALADÁR

Véget ért a bombaeső

De véget ért-e tényleg? Vagy a béke lesz olyan megint a sok hidegháborús hátsógondolattól, ahogy a békeharcos moszkovita hevesége idején, az ötvenes években divatos vicc jósolta: hogy kő kövön nem marad... A megkönnyebbülés sóhaja különböző dolgoknak szól. Egymástól meglehetősen különbözőknek és egymással eléggé elmentmondóknak. Akit valamire rá akartak kényszeríteni azzal, hogy bombázták, s most ez megszűnt, anélkül hogy ő megtette volna ezt a valamit, annak szinte erkölcsi és valóságos győzelemnek számít. Ja, hogy közben az emberi áldozatokat leszámítva, meglehetősen anyagi károkat szenvedett? Azt pótolni lehet, az emberáldozatokat pedig mindig "leszámítva" kezelik a katonai konfliktusokat, vagyis hát azokat eleve beszámítják. Mert feltámasztani nem tudják. Az anyagi károk is ravasz tételek. Régebb, ha valamit le akartak bontani, bérbeadták, a kóceráj műhelysört, vagy a halálraírt házsört, valamely filmgyárnak, amelyik felvette valami esedékes világháborús filmjét, s technikás, kaszkadőrös munka révén a terep megtisztítása is végbement. Erdőirtások útján őseink minden kontinensen, végig a vadonok benőtte helyeken, így jutottak termőföldre. A tajgai szűzföld-mozgalom csak itt a Hruscsov-féle komszomolos tegnapelőttben, az amerikai vad-nyugat-birtokbavevés csak ott a múlt századi cowboy-romantikában ment végbe. Ki tudja, ez a mostani nagy készenlét, gyürkőzés és fenekedés, az a máris kitört ajánlkozás, licitálás, hogy ki miben kapjon lehetőséget a pusztítás utáni helyreállításban, máris eléggé árulkodó: nem mindenki akart bombázni, de most mindenki beruházni akar az újjáépítésbe. Szóval nem vette bérbe a térséget valami felújító konszern, s már úgyszólván túl sok volt az elavult, elévült, mára kacattá hurbolt gyár, üzem, laktanya, létesítmény — egy kis tabula rasa és hipp-hopp, hókusz-pókusz, bumm-bumm és itt van a vadonatúj. Valakik előre elrendezték azt is, hogy miből. Az igazi kérdés az, hogy az a megint felújításra kerülő, renovált Balkán mennyiben lesz más, miben fog különbözni attól az ócska, szüette, reves puszkaporos hordótól, melyet még holmi gyufa előtti pattintott kővel, kova-szikkasztással is tűzbe lehetett hozni. Ám szeregett csak úgy magától is begyulladni, mint a gánédomb... Különbözik felmerülhet a gyanú, hogy Milosevic és Fantomas Caritas-bankja kezét csaptak előzőleg, s a buzgó kis NATO csak a bontó melós-brigád volt.

OLVASÓINK
FIGYELMÉBE!

A postai lapterjesztő nyilvántartásában a HELIKON katalógus-száma 3012
Folyóiratunkra a szerkesztőségben is elő lehet fizetni 10 és 14 óra között
Kolozsvári előfizetőinknek díjtalanul kézbesítjük a HELIKON-t

SZÓCS ISTVÁN

A mennyeknek országa — meny-ország? 1

Régi nyelvészkedő hiedelem, hogy a *menyország*, az angyalok lakóhelye, ugyanabból a szóból származik, mint a *meny*: vagyis a (rokonságba került) *fiatalasszony*, a fiú felesége. A hivatalos nyelvészet ezt tagadja, természetesen; amit (némileg) indokol az, hogy a rokonnymelvi megfelelések alapján a *meny* és a *meny* szó jelentése régesrég — szerintem is legalább öt-hatezer éve — elkülönült. Azonban ha jól meggondoljuk, az a körülmény, hogy valami iszonyatosan régi, nem-hogy nem zárja ki a közös eredetet, hanem méginkább valószínűsíti.

Bachofen immár másfél-százados felismerései nyomán, hogy a pár ezer éve általánosan uralkodó *férfielvű* (patriachális) társadalmat *nőelvű* — anyajogú, matriarchátusi — rendszerek különböző formációi előzték meg — esetleg korszakonként váltogatták —, kínálkozik a lehetőség, hogy ebben a vonatkozásban is megvallassuk a nyelvet. Van-e nyoma benne a maival ellenkező, esetleg szélsőségesen ellenkező nemek közötti viszonyoknak, állapotoknak? Természetesen elsősorban a magyar nyelvre gondolok.

A közelebbiről múlt évtizedekben mások nyomán én magam is gyakran fejtegettem: egy szó régiségét, ősiségét mindenekelőtt az jelzi, ha a szó rövid, azaz egytagú, másrészt, ha beilleszthető hangrendi párhuzamokba, és harmadszor, ha a szó eredetileg önmaga *ellentétét* is jelentette, illetve szemléleti kiegészítőjét (pl. hó-hó, havas-heves, szűrszűr, szorít-szór, és él, hal, alszik, hál, áll, él-öl, ellik, olló stb.), harmadsorban esetleg kimutatható a visszafordíthatóság (palindromia?) jelensége: kigy-ó; gyík; tűz-süt; jön-megy (gyön-megy), él-lét, leve stb. vagy öl-ló stb. Negyedszer pedig távoli más nyelvekbeli megfelelések.**

Az első, nyelvtörténeti és szemléleti alapon történő ellenvetés az volna, hogy általában nem az eget, nem "a mennyek országát" tekinti nőlényegűnek az emberiség, amit bizonyít az *anyaföld*, *anyaország* kifejezés is; számtalan nyelvben előfordul egyáltalán az anya és a (termő) föld azonosítása. Az, hogy egyes nyelvek a hazát férfielvű kifejezéssel nevezik el — patria, amely a pater-atya szóból jön (lásd németül is, haza: Vaterland, azaz apaország), az szerintük már a későbbi, patriarchális társadalom terminusa.

Ez meggyőzőnek tűnhetne,

ámde kínálkozik néhány ellenpélda is: a legrégebbi egyiptomi kozmoszbrázolásokon a föld hanyattfekvő férfi, a mennybolt fölött, "négy lábujjhegyen" álló nőalak. Avagy: igen sok nyelven a csecsemőtáplálék és az apa neve közös gyökerű, pl. *papa*; *papi*; japánul is a *csicsi* szó egyaránt jelent apát és anyatejet.

Kérdés az, hogy a nemi, azaz családi helyzetet jelölő kifejezések tartalmaznak-e rangsorolást is? A magyarban egészen a legutóbbi időkig általános volt, hogy a nő hitvestársát az *uram* kifejezéssel illette; az én *uram* így, az én *uram* úgy... E téren csak a legszorosabb jelen hozott elég szembevetendő változást, az *uram* — férjem értelemben — már kezd elavulni, legalábbis vidékieknek hatni. Feltűnő, hogy más nyelvekben az *úr* kifejezést az *úr*(férfi) szóból alakítják, lásd a *dominus*ból keletkezett *domina*, *donna*, *doamna*, esetleg a dáma alakokat, a német *Herr*, "úr" szóból képzett *Herrin* "úrnő" szót, addig a magyarban az *úr* csak későbbi, idegen mintákra keletkezett: "úrnő" értelemben mindig az *asszony*, *asszonyom*, *kisasszony*, esetleg *nagyasszony* szavakat használták. E szó eredeti jelentésében "indianus" képzésű, Fehér Kebel; tehát Nagy Fehér Kebel és Kis Fehér Kebel; és mellette utal egy valahai, archaikusabb nemi hierarchiára. A patriarchális, azaz férfiközpontú értékrendet erősen hangsúlyozza, hogy maga az *ember* szó is a közhasználatban főleg férfit jelentett; ("emberek és asszonyok"), a *gyermek* meg fiút, (főleg a falusi lakosság körében)... magát a *nő* szót régente a köznyelv így nem is igen használta, csak a *né* változatát, amely mmindég valamilyen férfihöz vagy férfidologoz való kapcsolódást jelentett; vagy mint neje, vagy mint foglalkozás; a mai jelentéskülönbség — például a *papné* és a *papnő* között — később árnyalódott.

A népnyelv szóhasználata olykor egyesekben félreértéseket is szül. Sokszor a *né* nem a *nő* változata, hanem a *nén*, azaz *néne* lekopott alakja; például Lináné, Poliné stb. Másrészt igen figyelemreméltó, hogy a *néni* (sokszor már a *néne* is) tekintélyesebb nőt (például nagynéni, papnéni), tehát amolyan úrnőfelét jelent, ez pedig bizonyíthatóan legalább ötezer éves szó, írott alakja a szumír nyelvben lelhető fel: *Nin* — "Úrnő". (Ezzel kapcsolatban érdekes, hogy az európai nyelvekben elterjedt *dáma*, *Dame*, szót a latin dominából származ-

tatják, kézenfekvően; de ugyanilyen alakban és jelentésben már a szumírban is megvolt!)

Sajátságos az is, hogy a *férfi* szó önmagában nem hordoz tekintélyt, rangot, csak *férfi* alakban; inkább csak amolyan nemi vonatkozású jelölés, mint a neje, vagy nője valakinek, vagyis: a himje. Tisztázatlan a szótó kapcsolata a latin *vir*, *férfi* szóval is (akárcsak még pár száz latin-magyar párhuzam). Magyar Adorján szerint a *férfi* szónak volt *férc*, *vérc* változata is, a *lidérc* szerinte eredetileg *lúdvérc*, azaz "madárférj". Innét a *fércel* szó kóitál jelentése is (szemléletileg: öltöget), és nem egy alig kimutatható német varrászati kifejezésből ered.

Am térjünk vissza a *meny* és *meny* szavakra: régiségüket nem csak már az úgynevezett urali nyelvekben végbeiment jelentésdifferenciálódásuk mutatja, hanem a *menyét*tel, e kis prémes ragadozóval való, már akkor kialakult jelentésbeli és alak kapcsolata (lásd még *nyest* és *hölgy*: ugyanaz az eset).

Vizsgáljuk meg, mit kínál e szó az ellentétes jelentések, illetőleg a szemléleti kiegészítők terén?

A *meny* szóhoz hasonló *mén*, mint ellentét: *hímet* jelent, még-hozzá a lovak meglehetősen poligám hímjét. (Anonymus szerint Ménmarótot a honfoglaló magyarok azért nevezték Mén-nek, mert sok barátjának volt.) Nincs kizárva, hogy eredetileg fajták hímjét is jelentette; feltűnő, hogy

Csizmadia Attila: Csonkatorony

az ókorban gyakran a Napot jelképezi, a hozzá hasonló Men, Manó, mano szavak pedig mitológiai lények nevei.

A magyarban ugyanakkor a *meny* szó hasonlít a *monyra*, amely általában tojást, de férfiu, azaz hímvivarszerveket is. A megfordításokhoz folyamodva, a *mén* szó megfordítva a *nemz* szó töve, vagy a *nem*, azaz nemzetség (közös nemző által létrejött csoport!) *genus*, *gens*, sőt *sexus* jelentésben is! A *nyom*, *megnyom*, ige szexuális értelme egyesek szerint eufemizmus, azaz szépítő kifejezés; "ránehezedik", "préseli". Ha azonban a *meny*, *mony*, *mén*, *nem*, *nemz*, *nyomat* stb. szavak összefüggésében nézzük, hajlandók vagyunk a szexuális jelentését az elsődlegesnek tekinteni. (Felső helyzetben ránehezedve kóitál, lásd *lidércnyomás*, *boszorkánynyomás* stb.)

Vannak, akik szerint ma a közösülésre használt legelterjedtebb és legdurvább szó is eufemizmus volt, és eredetileg ütést, vágást jelent; lásd megfordítva: *szab*, azaz vág; viszont ha Kemény Ferenc "pánszexszualista" nyelvkészítési feltevéseire gondolunk, akkor még az sem tűnik valószínűtlennek, hogy jó néhány más szó is, nemcsak a *fércel*, eredetében nemi vonatkozású; például a *ver*, és a *varr* is (vesd össze: bever, vagy szemléletileg: öltetni) ilyenformán a *férfi*, *vérc* szó összefüggései is jobban előtűnnek.

Ami a *menyét*, *nyest*, *hölgy* szavak apró, ragadozó prémes állatokra vonatkoztatását illeti, általános magyarázat szerint ezeknek az állatoknak kecsessége, bársonyos tapintása, fűrgesége az, ami a szemléletben a nőiséggel összekapcsolja. Ezeknek az állatoknak azonban nem kevésbé feltűnő vonása a harciaságuk, vérszomjasságuk, ami esetleg "amazonkori" tapasztalat?

(folytatjuk)

*A rokonnymelvi kifejezés ismételt használata szövegeimben nem azt jelenti, hogy "megtertem" és elfogadom a finnugrista származáselméletet annak minden művelődéstörténeti és ideológiai előítéletével együtt. A nyelvrokonság nem feltétlenül jelent genetikai rokonságot, leszármazási vonalat; gyakori példám szerint az ember unokahúga, sőt második unokatestvére is rokona, mégsem tőle származik.

"Földrajzilag vagy korban ha minél távolabbi helyeken bukkann fel egy azonos alakú és jelentésű szó, annál valószínűbb, hogy azonos származású is és nagyon régi is, szemben az összehasonlító nyelvészet történeti hangtanának dogmáival.

BÖGÖZI KÁDÁR JÁNOS

Itthon

1.

A hullt akác még fölfehérlik,
de már elcsábít a hárs.
Illatrobbanás nyülgöz, ámit,
és mámoros lettem,
mint tobzódó darázs.

2.

A régi évek illatát újra érzem;
szép nyarak, gyom-játékok
szerencsét jósló ágát újra tépem,
csalhatnék, mint egykoron,
de rágódom kóró reményen.
Tudom —
jó, vagy balgató tag tett minden napom,
de ha nem futja többre,
/madár-/ ijesztővé változom.
Hihetném, gazdag vagyok,
enyém, amit e város összehordott.

3.

Altatódal pihe csókkal,
alszik minden:
csöndes hullám a folyóval,
halk neszezés mély ég üstjén,
bágyadt bogár nád levelén.

Altatódal. Alszik minden:
apró madár pettyes kincsen,
kezünk nyoma a kilincsen,
meleg illat gyermektincsen.

A felnőtt gond el nem alszik,
a sötétben egyre árad,
úgy megüli a szívemet,
azt hiszem halálra fárad.

Ó, csak jönne már a hajnal,
kifeszlett szalmakalappal...
Nem hiszem, de egyre mondom:
sóra-fára nincsen gondom.

Altatódal nyüjt dorombon.
Álmodom a vén darócon:
alma-mellű, merész lányok
gyűlnek körém,
bűvös ajkú nő-barátok,
telijászlás, érett évek,
mindenféle tudós-szépek....

Végre-végre itt a hajnal,
csára tolt szalmakalappal...
A két térdem kerges-sáros,
így röpít a szárnyas táltos.

4.

Azt hiszem, itt járt az Isten,
nem matatott a kilincsen.
Bejött, leült, körbenézett,
nem szólt semmit, és csak nézett:
nem ígézett, nem ígézett.

Én sem törtem meg a csöndet,
nem vetettem gyors keresztet...
Tudta volna, hogy csak álság,
nem csábít égi kiváltság,
nem csábít égi kiváltság.

Egyre nézett, én is néztem,
szája sarka reszketett.
Fiát láttam a kereszten,
összeesve, menthetetlen,
összeesve, menthetetlen.

5.

A magam ura, —
hittem, könnyű lesz a séta —
nincs hálám halomszám
és bókálás marékra.
Köszönök, köszöntenek —
így szokás, s ha nem —
volt még erre példa.
Mindegy. A zárókö itt én vagyok,
akkor is, ha hallgatók.

6.

Örvendj, ha tudsz, hogy csak lettél...
Ép elmével teremtetél.
A szél, a nap, az éj,
a négy őselem mind közömbös.
Félelem-bárdolt istened
hiszed, vallod, törődik veled?
A mindenséget te ruháztad,
magad szülsz a szellemed,
Te vagy egyetlen ellened,
békéd is magadban leled.
A keresztutat te tapostad,
ősibb, mint bármilyen kereszt,
ne bízd magad a három szögre,
mi a világból kirekeszt!
A mindenséget teruházod,
s hagyd, ki — bár lát —
vak szemet mereszt!

7.

Nem félelem, hogy vissza-vissza nézek,
de torzó hittel, félig-reménnyel
/átkos örökség/
nincs mit várnom az álnok holnapon,
ha van, és van, a jussomat akarom —
az egészet.

Nem, nem félelemből nézek egyre vissza,
egyetlen valóságom a volt.
Csúfság, amit a veszett ma szétcsahol:
jobb lesz. Kinek?

Tán a vécésnének, postásnak,
körmölőnek, az egyszeregy szolgálóinak,
a pállt-tökű sofőrnek
s a rend félalafabéta, de fölcent,
kerítőinek?
Kinek? Hollós Mátyásnak,
regős Gáspárnak, a heltainak,
Szisznak...?
A "híves pataknak"?
Nekünk, nekem? kinek
a Házsongárd árka marad csak,
mint hajdani öngyilkosoknak?

Nem, nem félelemből nézek egyre vissza,
kétszáz éve mind csak rosszat érzek,
a bugris horda meggyőz
— mint annyiszor —
magamban látni férget.

Nem, nem félelemből nézek egyre vissza:
kőnek, könyvnek, vérnek szellemét
nem lehet megölni csóvával,
kapcával eltörölni, és kereplővel

elűzni haragom szavát. Tudom.
És dühödten tudják a faggyas csuhák,
— a nyálás, talmi szenteknek koldulók, —
hogy a hit haszna valóban az egyre
több peták...
És én tartok penitenciát!

8.

Peták-petákra,
tallérta dukát,
patára patkó —
lépd a nyomát.
Elárult vándor,
nyom a gyeszák?
Vágd le felét —
hisz jó az iszák.
I ha nem elég
Napnak és Holdnak
— ha nő —
maradjon csak az
átalvető!
Nézz körül,
bírod-e kedvvel —
neked lebben
az a pengyel.
Oda mégy majd?
Tudj' a kánya!
Ne menekülj
kalodába!

9.

Szerelmem, immár negyven éve,
még mindig élő, teli kéve,
bár éveim élén éles már a dér,
megremeg kezem, ha kezedhez ér.

Csak verset adtam, ritkán virágot.
Megosztanám veled, amit látok,
de mind-mind ezeréves átok —
ne kérd hát ebül túrt világom.
Tudod, nem minden osztható,
a féltés mindig több, mint a szó...

Csak azt viszek, mit szeretek:
poroszka szelet, vert kenyeret,
zsindelyeknek őzüstjét,
szívárvány vásznát fogva hétrét...

10.

Szép városom, nem búcsúszom,
szellemed él (ha kőhalom lész,
mint voltál annyiszor:
rontott a hit, a sarc, a vad lator...) —
te vagy az örök hírhalom.

Kolozsvár, 1999 június

EGYED EMESE

Rózsza és kenyér

Szent Erzsébet fohásza

A teremtet, a múlt dolgok
elbocsátották a lelkem,
ön maga fölébe röpített,
s új életre, íme boldog;
megfogóztam Istenemben,
és a legfőbb jó, mi várt,
(nem vágyhattam többre végül):
lelkem látta önmagát,
támaszkodva, támasz nélkül.
Bár halálos életemnek
félhomálya meggyőztör,
nem veszt el, meg nem öl,
fénytől sötétsége foszt meg,
lelkem mégis égbe tör,
mert az ilyen szeretetnek
ereje lelkembe árad,
s az magát föladván enged,
vaksin, fogytán a világnak.
Csodát tesz a szeretet
azzal, aki ismeri,
jó vagy rossz - egy íz neki,
kint nem érez, örömet,
minden övele lesz egy.
Így tesz önmagamra engem,
s lángja én e lángolásnak,
hagyom, hogy megsemmisítsen,
gyöngülök, erőm alábbhagy.

Azért vagyok, hogy tanítsalak élni,
aranyhajú leányok, harcias
ifjak és mindenféle emberek.
Fogadjátok el szeretetemet;
amíg van kincsem, kincsem is tiétek.
Mint Krisztus elé, szaladok elétek:
tövis sebezte mindkét lábamat.

Szitok övezte minden utamat.
Ha tudtam volna, mire szerződtek,
nem jöttem volna.

Jaj, de nem kérdeztek.

Arannyal átszőtt pólyába tekertek.
Aranykincs mellé raktak a szekérbe,
úgy jöttem erre - hosszú szenvedésre:
nem volt még bennem semmi félelem.
Csak szeretet, erő- és áldásosztó...

Féltem a bátorságtól: a magányos
ember ördög karjába hullhat.

- Mit nevettek? - kérdezték.
- Boldog vagyok. Egyszerű.
Nem nyomja semmi a lelkem.

- Kelj fel, gyere, kedvesem, szépségem,
galambom! Nézd, elmúlt a tél, véget értek és
megszűntek az esőzések. A föld színén virá-
gok jelentek meg, elérkezett a szőlőmetszés
ideje, és a gerle hangja hallatszott földünkön;
a fügefá is kivirágzott, a virágzó szőlőtövek
kiárasztották illatukat...²

Mikoron tégedet tekintlek, a tetszik, hogy ha én
a mennyországot és az eget az ő fényös szép csilla-
gokkal egyben nézném, és az láttatik énneköm, hogy
ha az paradicsomnak gyönyörűsége és lakodal-
mában lakoznám. Ó szülő szép szemek, csillagozó
fényességgel csillagozódni, ó rózsás piros tűnődőklő
szép orcák, ó aranyszínű fénylő szép sárhajak, ó
mézi édességgel folyó avagy édeslő szép ajakak! ³-
nem álmodtam, hozzám beszéltek ilyen szó-
kal.

Jegyajándékot küldött ma a párom.
Kétszárnyú tükröt metszetett keretbe.
Krisztusra látok, hogyha belenézek;
könnyek közt ragyog fel az arca.

szeretsz lélekkarodba vettél
megbékéltem leheletednél
megláttam rejtelmes ösvényem
elindultam sziklán örvényen
rossz lépésem igazítottad
zuhanó életem kifogtad
zuhogó könnyeim síkáltak
értem már csöndes muzsikádat
értem haltál meg értem éltél
értél a Babilon vizenél
láttál gólemnek torzó testben
hagytál tudnom és tévelyegnem
szeretsz rózsát hoztál a kertbe
alma szőlő kél vetekedve
árnyéket tartani ha az kell
együtt fakulni mint a paszelli
ajulni mint a makulátlan
merészség tavaszi sugárban
fehérség álmunk rejtekében
önkéntes vámon könnyű réven
felismertelek megbocsátasz
szólítottál szavam is válasz
izgágaságom nevetésem
segíts e földi keresésben.

- Erzsébet - szóltál -, Krisztusé a harc...
- S a békesség is övé! - válaszoltam. -
Özvegyszerek keresztes háborúdtól.

- Visszajövök, vagy ezzel üzenek!
- mutattad gyűrűd, igaz földi társam.
Úgy búcsúztattalak, halálra váltan.

Nem tesz gonosszá vád, sem üldözés;
étlen röpködő vándormadarak
fáradhatatlan vonulását nézem.
Elígérem az örömet egészen.

Elűzhet engem család és lakosság,
gyógyító szavam otthonra talál.
Mosdató kezem, derűs pillantásom
bebocsátást nyer, Veletek leszek.
Elér engem Krisztusban a halál -
Szétszórtottam a rámmért életet;
gazdag vagyok szegényeim szívében.

- Nem bántad, hogy mellőled felkelek
végezni fogadott fohászom,
éj közepén, minden éj közepén.
- Szép vagy, hűgocskám - mondtad
reggelenként.
- Szeretlek, bátyám, - válaszoltam halkán -,
időtlen időktől öleltelek.

- Mit nevettek? - kérdezték.
- Boldog vagyok. Egyszerű.
Nem nyomja semmi a lelkem.

(Útban vagyok. Utatokban vagyok,
kiszámíthatatlan Istenem útja.
Engem vesszőfutasban boldogít,
rászorulóknak szórja pénzemem,
magányosoknak gyógyító tudásom,
érintésem ruhósnekek, belpoklosnak.)

- Ne űzz el, szívem: a mi nyoszonyánk
ez, de nem volt a betegemnek háza;

ide fektettem tiszta nyoszolyánkra.
Szeresd a Krisztust s ezt a beteget!

Történék egy napon, mikoron nagy hideg vol-
na, hogy úgy mint senki ne láthatna, vinnék apró
maradékokat a vár kapuja elében az szegényeknek.
És íme, elő találánál, édes férjem, csodálkozod raj-
tam ennenmagad, mit járnék, hová sietnék. Meg-
szólítál engem: Fiam, Erzsébet, hová mégy, mit
viszöl? ⁴

Ne űzz el, hadd vigyek az asztalunkról
maradék falatot a szűkösöknek...
Rózsát viszek, Isten kertjében járok!

- Rózsák közt illatozz, szerelmesem,
nem bántalak! - hányszor mondtad
nekem.

Az énekmondót ajándékozzák meg
két keszkenővel, tisztos vacsorával.
Éjjeli szállásra is itt maradhat.
De hogyha tudna egyéb verset is,
ha zengedezne még - szívesen hallom -,
pengesse el mind szent énekeit.
S hadd lehessen közelében maradnom...

Azt hiszitek, felosztottátok már
e földet egyházra, világra.
"Aki hisz, vonuljon falak közé;
a többiek éljék világukat -"
de lám, Ferenc testvérem madarak közt,
szultán előtt is önmaga maradt,
Klára iskolát épít, és Domonkos
kinn zengedezi a zsoltárokat!

Krisztus közöttünk járt és most is itt van
a rút sebekben, éhező napokban;
otthonatlanok közt felismerem.
Hív engem, biztat - várj, már érkezem.

Édesanyám, oly nagyot vétettél-e,
hogy elpusztítsanak jobbágyaid?
Gertrúdis, arcodra sem emlékszem már,
fohászkodom feloldozásodért,
viszálykodó alattvalóidért
és az országért, ahol megszülettem.
Borulj, imádság, sírjára helyettem.
Vérontás, mirigy, összeesküvés
uralja ezt a földet, nem a szentség;
versengő hívság - gőgös ragyogás -
lelki üresség... Bábk története
szülőházam félelmes híradása.

(Meggyógyíthat a szeretet,
sebedet megcsókolja, bekötöz,
megosztja falatját veled,
friss vízzel kínál poharából.)
- Nem látlak rútaknak, nem utállak,
váramból hozom vacsorádat,
kendőmmel tisztogatlak, várhatsz:
elzárnak, úgyis eljövök.

Olyan nehéz a tiltások közt élni.
Olyan nehéz tévedhetetlenül
kiválasztottan élni: nem fogok!
Leköpnék, mint a leprást: úgy logyen!
Elüldöznek a szennyes koldusokkal,
és gyóntatóm nemcsak szavakkal ostromoz.

Férjem szerettem - leszek Krisztusé.
Öleltem is hitvesként áldott órán.
A várakozás tarka tornya immár
keserű hely: nem véd már engem
hitvesem.

Kelj fel és gyere, kedvesem, szépségem,
galambom, mutasd meg nekem arcodat a

szikla leple alatt, a külső fal alatt és halljam
hangodat, mert édes a hangod és arcod ékes.⁵

löszte, kérlek, életemnek
 Válmhatatlan sorsosa,
 Ezt a röpke életet
 Jöjj, ajánljuk Istenünknek!
 Nézd, keringve gyors iramban
 Száll a füge nap tova:
 Minden e máló világon
 Romlik, omlík, hull, enyészik.
 Minden, minden elfolyik,
 És ha elfolyt, vissza nem tér.
 Haj, hiú árny csálja lelkünk
 Fönn-esengő vágyait.
 Hova tűntek mind a dolgok?
 Hova kincsek és hatalmak,
 Mikben a leláncolt lélek
 Gyönyörűségét találta?...⁶

Ti gyermekek, ha nem születtetek
Alexandria piacára rabnak,
keresztes hadba éhező seregnek,
hagyjatok el: Zsófia, Hermann, Gertrúd.
Ki nem ölhet minden gyermeket,
nem fog ölelni hármat - menjetek;
betegeim elegendők *gyereknek*.
(Ha szültem: Istenemnek, nem
magamnak.)

- A Lahn folyó s az Odera köze
s az Elba is mind a miénk - Erzsébet,
olyan könnyű elpazarolni gyorsan!
- S a gyermekeknek mi jut, ha felnőnek? -
kérdézed gondos szóval, Zsófiám.
Valaki, tudom, felneveli őket;
eltartja, mint az ég madarait...

Jó mostohám, anyósom, igazad volt,
de lám, a jós is mondott valamit;
hiszed-e még, hogy szent életű volnék,
s már születésem előtt jövendőlték?
S hogy csontjaimhoz majd gyógyulni
járnak?

De merre vannak most a gyermekek?
Megértesz egyszer Zsófiám, leányom?
Meleg szobában vagytok? Együtt
vagytok?
(Kísértés ez is, el, el innen, ördög!)

- Pávás uram, nem térek vissza mégsem.
A rokkánál fonom a sorsomat.
Takaró készül Krisztus seregének:
nem térek vissza. Köszöntsd jóapámat;
nem félek itt: nem Isten taszított ki:
csak emberek.

(Aléjtó, hárfás lányom, merre jársz te?
Nyugtalan vagyok, ha eszembe jutsz.
A muzsikára - már nem is emlékszem.
Átaludt éjszakákra sem emlékszem.)

- Miféle anya vagy? Elűzöd borjadat!
Nincs szíved. Ki nevelt hát, szívtelen?

- Saját szülöttem volt, de nincs nekem.
Minden teremtményt szívből szeretek.
Konrádot, aki tudja minden percem -
és félelmet terjeszt az ereimben;
de Konrád gyóntató atyám csak;
önként van bennem türelem, alázat;
nadszál vagyok, megáradt víz lehajlít.
Megaláznak - főlegyenesedem.

(A szenvedők közé csak szigorú életű ember hozhat enyhülést. Ha táncolsz: elfelejtesz útra kelni télvíz idején, csontig ható szélben. Pedig a megváltás nem késhetik.)

A jóság önmagához szigorú.

(Ha szép ruhákat öltesz, lelkedet eltakarod Isten szeme elől.

Mit rejtegetsz boglárral, kőönttyűvel?
Ne játszadd, ha szükség van rád.)

Kezében vadság.
Szelíd a hangja, fényes.
Ő nem könyörül; ő
az étkek alján meglátja a szennyet.
Ha múltba fordul: hallgat.
Ha lesújt: jövőt épít.

Sós kútba vetnek - onnan is kivesznek.
Kerék alá tesznek - onnan is kivesznek.
Szólj, síp szólj!
Az vagyok: zeneszerszám.
Megváltóm, figyelmezz rám.

- Erzsébet ne kísértés akaratoddal.
Ne engedj gyöngé voltodnak, leányom.
Erzsébet, tízezer eretnek katharo,
gonosz valdensek terjesztik a mérget,
vigyázz, a langyost kiköpi az Isten,
ne kedveskedj, ne feledkezz meg arról,
hogy bűnre voltál mindig hajlamos -
jobban kedveled férjed ölelését,
mint hívó szavát Égi Jóatyádnak,
Nos, Erzsébet, lemondasz; érthető?
Visszavonulsz, figyellek, én figyellek!
Magam is ostromozom, túl sokáig
hallgattam fülbe mászó szavaid!

(Rámparancsolhatsz, inkvizítor.
De Isten látja lelkemet.
A magát megalázót látja.
Érzem tekintetét. Melenget.
Azért elég a vászonujjas,
a vékony kendő, elkopott saru.)

Egy tő vagyon a pokolban, középen megfagyott s ez fagyon ül egy bestye, kinek vagyon két lába és két szarva, hosszú nyaka, vas orra, vas körmei. Kinek szájából olthatatlan láng jó ki, ez lelkeket láttatik vala ennio, kik öneki gyomrában az kínnak miatta semmivé lesznek vala. Ismét szüli vala őket: az jegőn, ott ők megújulnak vala ismét a kínnak... És ezenképpen egyetemben üvöltőn, az jegeknak zörge és az ilyenként szenvedő lelkeknek ordítása és az bestyéknek ugatása az eget feléri vala...⁷

Jaj, hogyha élne szerelmes társam,
könnyebben vinném minden terhemet.
De álmat visszakérnem nem lehet.
Krisztusban látom felém közeledni.
Egy szent máder hangján üzen nekem.
El innét, el, el, ördög! Készülődöm.

Történék, hogy egy előkelő ifjú Rómába menve tére be hozzád, édes férjem, mérhogy útában volna, hogy láthatna engem; úgy mondta: láthatná a szent asszonyt, kiről olyan nagy hír járna.

És mikor már lakozott volna kéré az úrfiú,
hogy érdemelné látni szent Erzsébetet. Ottan ne-
kem ízenél, hogy jönek alá hozzátok.

De mégis azt felelém, hogy nincsen arra szükség. Oka penég az vala, hogy én soha világi dicséretöt nem kívánék vala, másod kedég, mert tisztosságra való ruhaöltözetem nem vala. De te azt nem tudhattad hogy szép köntösemből, fejem ékeségeiből is elosztogattam.

Esmeg nekem izenéd, hogy jönék közéték. És azt is, hogy egyebet ne tennék.

Nem lén nekem mit tenni szegény fejemnek
el-bémenék hamar imádkozó cellámban.

És mikor imádkoznám, íme, Úristennek angya-
la egy szépséges ruhát és nagy drágakövekből fűzött
koronát hozza énnekem, és mondá, hogy Úristen
küldötte volna. s nagy hálaadással voltam akkoron.

Elődbe menek.
Elálmlétkodátok színemnek, személyemnek,
szavamnak és öltözetimnek szépséges és ékösséges

voltán;⁸ - eleget mondottátok. De az, tudom, mind hiábavalóság.

Sáropatak vakító gyolcsa,
Vörösvár elmúlt szivárványa,
hivogató idegen ország -
vizálys híru Magyarország!...
Ezüst bölcsömet mikor hozták,
mikor ezüst kádam pántolták,
Gunda pajtásom naptól óvott,
Ysentrud nyugtatott a mosolyával!

Ó, Istenem! Add, hogy az én gyóntató atyám az legyen nekem, ami Saulnak Ananiás volt: hogy lássam, mit kell tennem és elvegyem a Szentlelket.

Add, hogy vezérlésben a szent Evangélium szabályai szerint járjon el.

Adj neki békétűrést gyöngeségeim elviselésére;
de adj neki erőt is, hogy rendetlen hajlamaimnak
ellenálljon.

Önts belém iránta tiszteletet, tanulékonytságot,
alázatosságot és bizalmat.

Add, hogy az ő személyében Téged lássalak, s általa tehozzád vezéreltessem.

Erre kérek a mi Urunk Jézus Krisztus által.
Amen.

Magyari királynő,
Szemétdomb-királynő!
Az lesz annak vége -
az árokba vele!

Marburgi Konrád
szent pofával néz rád,
szent szavával szól hozzád,
szent kezével,
egyébével,
szájával,
megymással nyúl hozzád! -
hallom, ha már nem is mondják,
szóval, sárral dobálnak,
szítkaikba zárnak.

(kerepelő)
- Nyújtsd a karod!
- Beteg vagyok hiába minden!
- Nyújtsd a karod, megtisztogatlak!
(kerepelő)
- A másikat...
- Nincs másik.
- Most megfésüllek.
- Nem irtózol tőlem, nem utálsz engem?

- Mit nevettek? - kérdezitek.
- Boldog vagyok. Egyszerű.
Nem nyomja semmi a lelkem.

- Ne menj oda a bűzbe, asszonyunk!
- Ne menj piszokba, rettenetes helyre!
- Azért van erőm, hogy ölemben hordjam a beteget, a haldoklót, a síró: a leprás testvéremhez el kell mennem. (kerepelő)
- Jövök Isten nevében.
- Mit keres itt, mit zavar minket?! Szerencsétlenségünkben vájkál! Ott a helye gyóntatójánál!

Küldted az ostort - de Te küldted.
Támasztottál félelmes őrt
ingatag hitünknek.
Ne kerüljem el a fájdalmat;
részem legyen minden földön megtermett
gyalázatnak!

Hagyj lennem világ segítsége,
 elesettek erősödése,

>>>>>>>>>>>>>>

nélkülünk mit sem ér!

- Ki vagy te, semmiházi nő?

A vőlegényed rég halott;
amott a vizesárok lenn:
még megnyugodhatsz ott.

- Ne űzzetek el, jó család,
hadd várja szívem orvosát:
ha vőlegényem égbe ment,
gyászoljam idelent.

- Hazudsz, ezerszer is hazudsz
nyitott a zárda: odajutsz,
ott otthonod leled.

- Jaj, nem a négy fal, nem a csönd;
világban élnek idefönt,
mint tette annyi év előtt
az Úr elküldött gyermeke:
csak hadd kövessem őt.

*

- Sárba lökött a koldus.
Haragszik rám, mert segitettem;
volt miből adnom: adtam.
Holnap is gondját viselem;
a szeretet nem számol.

A Szentjárához írtál levelet¹³, szegény
Apám, azt hitted, segítesz, ha ide is eljuttatod:
de engem attól nem becsültek jobban.

Krisztusban szentséges atyának, Honorius-
nak, Isten kegyelméből a római szentegyház fejének
András, ugyanazon kegyelméből Magyarország,
Dalmácia, Horvátország, Szerbia, Ráma, Galícia és
Lodoméria királya, köteles és alázatos tiszteletét
küldi engedelmességgel.

(Miért is keltél útra, a keresztes
küzdelmek közben minden odaveszhet:
nemcsak a házad békéje, házad
polgári nyugalma, hanem a lelked
ajándékba kapott szent békessége!...)

Elődeink kiáltsággával régóta élve tudtuk -
írtad -, hogy a római Szentszék lelki fiának számí-
tunk... A Szentföld megszábadítására nemcsak
anyagi segítséggel hanem ilyen formán személy
szerint is egykeztünk; Szentségek buzditására és
tanácsára magunkat és a mieinket az engedelmes-
ség áldozataiként felajánlani akarván nem voltunk
tekintettel kiskorú gyermekeinkre sem! Nem figyel-
meztünk sem a hitetleneknek, sem országunk rossz-
akaróinak fenyegető fenekedésére és gyűlöletére;
mindezt félretéve siettünk a Szent sír megsegítésé-
re... Koronánkat, országunkat, gyermekeinket
Szentségek védelmébe ajánlva (... engem nem
ajánlottál... milyen messze tudtál!) ...épségben
való megőrzésre.

Azután, mikor már a tengerentúli részeken a
vállalt záradoklat szolgálatában időztünk, gyako-
ri hírnökök által kétséget kizáróan megtudtuk, hogy
országunkban kimondhatatlanul elburjánzott a
széthúzás veteménye... És ekkora veszedelemtől és
ennyi gonosz hírtől megrendülve, nem tűrhetően
tovább hogy rontják országunk kereszténységének
fiatal ültetőnyét, szorongattatva, kényszerből és
nem szívesen elhagytuk a Szentföldet.

(De engem nem látogatál meg
jó apám, Endre; vártalak:
nem állt mellettem akkor senki:
Hermann nem élt már, sem az apja:
engem sürgettek mint kifosztott
főlösléggé lett rokont -
útban voltam - tizenegy évesen.
Itt, itt Wartburgban: immár özvegy
pedig még nem is feleség...
De segítség nem érkezett.)

Azt írtad még Honoriusnak, jól emlék-
szem, hogy Mikor sok úti veszedelemből szabadul-
va Magyarországra érkeztek, a vártnál is
hítoányabb gonoszságot kellett tapasztalnotok; vi-
lágiak de egyháziak is leírhatatlan tévelygésre vete-
medtek, szó szerint: Amikor Magyarországra

visszaérkeztünk, nem Magyarországot, hanem egy
elgyötört, feldúlt és minden kincstári jövedelméből
kifosztott földet találtunk; így aztán nem volt lehe-
tőség sem megfizetni adósságunkat, amelyet a zá-
radoklat tett elkerülhetetlenné, sem visszaállítani
országunkat előbbi állapotába; tizenöt év sem ele-
gendő ilyen munkához - üzented Rómába,
Apám.

Fáradtságomat fölajánlom.
Minden fájdalmam fölajánlom;
fohászom, sajnó bőröm,
szorongásom
felajánlom társaimért Neked.

Majd elveszed a pusztá életet.
Addig fogadd el minden cselekvésem,
hosszú imám, megannyi tévedésem.
Téged kereslek botlásokban is.

*

Testvérem, Assissi Ferenc üzente álmát
üdvözléssel.

Láttalak, húgom, a forrás felé közeledni. Közel-
getett a végső óra, megjelenék neked a kedves Jézus,
mondván, légy el immáron én szerelmes jegyösöm,
az tenéked szereztetett dicsőséges lakodalomba.
Azonközben fordítottad fejed az fal felé, holott
feküdtél vala. És azonközbe egy igen szép mennyei
madárka elejbed jöve, kezdte előtled nagy szép ének-
lést tenni... hozzá képzést te is kezdél énekelni...

(A kedves, szent léletű Ferenc! madarat
küld nekem vigaszomra...)

És még azt is láttam álmodban, hogy te, Er-
zsébet, már a szentegyházban vártad az égi karokat,
nagy sokaságú madarak jövének a szentegyházra,
akit soha annak előtte nem láttanak vala, nagy
csodálatos szép éneklést téve...¹⁴

*

Amikor még a labdajáték
kötött hozzátok, Gunda, Ysentrud,
a szívem kigurult a labdatérről:
a kápolnát kereste.
Oltárra hullt a verse,
magasba tört hallhatatlan fohásza.
- Pajtásaim, magamra hagyatok.

*

Hogy is lennék magamra? Hold és Nap
szent csillogása álmaimat adja,
meglátogat a csöndben a király.
El nem árulható közele édes
napok ízébe visszaringat engem.
Angyalok nyelvén hagy már énekelnem.

Anyám is Gertrúd, kisleányom is.
Nevelőm Zsófia; nevét
elsőszülöttem örökölte.

Jegyesem már gyermekként elhagyott,
Hermann... Fiam az ő emléket őzi.

A szenvedés emléket kitörölni?
Mélyen vést szívembe, Istenem.
Valaki gyermeke alakját ölti -
de, bárha volt: nincs nekem gyermekem.

Tiéd maradtam szegények között
jót cselekvő, felejtethetetlen Krisztus.
Követlek, Téged látlak egyedül.

A csontjaimmal kezdekhetek akármit.
Madárraj képében a szerelem
árnyékot tart majd költöző lelkemnek.

Éveim számát ne számláld, Megváltó:
ezüst egedbe bocsáss engemet.

Hítságot hívsága
s mindenek hívsága
csupán az ember-állat,
lakója e világnak;
minden a nap alatt
malom módján halad,
mert minden forgandó itt,
valami szétzúzódik,
valami élni támad,
s hullni kell valahánynak;
de ki lelkével gondol,
Isten házában trónol.¹⁵

Kedveseim, eltávolodik a szerencse világa
...és a valóság von körébe engem...; pereméről
nem enged a mélybe ...zuhanom ...hadd jö-
vök; jövök immár. Ámen. Ámen.

Tudom, hogy forrás fakad titkosan,
bár éjszaka van.
Ez örök forrás rejtőzik szemünktől,
barlangok sűrű mélységében tör föl,
bár éjszaka van.

Nem tudni hol, mert eredete nincsen,
ám ami van, ered belőle minden,
bár éjszaka van.

És szépségéhez nincs hasonló semmi,
az ég és föld szokott belőle inni,
bár éjszaka van.

Tudom, hogy nincs legmélye, hol szaladna,
és nem tud senki átlábalni rajta,
bár éjszaka van.

Hogy tisztaságát semmi nem zavarja,
hogy minden fény a fényét tőle kapja,
bár éjszaka van.

Tudom, belőle őrzés erek folynak,
egyet és poklot, embert záporoznak,
bár éjszaka van.

Tudom, az ér, mi sodrából kiadlik,
mindenható, akár csak ő, e másik,
bár éjszaka van.

Mi kettőjükből tör egyetlen egybe,
nincsen, ki nála fontosabb lehetne,
bár éjszaka van.

Az örök forrás, titkos útját járva,
élő kenyérben életünk kínálja,
bár éjszaka van.

Ím, e sötétben látja a teremtmény,
hogy oltsa szomját, vizét fölkeresvén,
bár éjszaka van.

Azt az eleven forrást, mire vágyom,
az élet kenyérében megtalálom,
bár éjszaka van.¹⁶

.....

¹Keresztes Szent János: Vers az isteniről. Ford.
Takács Zsuzsa. A lélek éneke. Helikon Kiadó,
1988.

²Énekek éneke.

³Nagyszombati-kódex.

⁴Az Érdy-kódex szövegének átírása.

⁵Énekek éneke.

⁶Nolai Szent Paulinus: Köszöntő vers feleségé-
hez. Ford. Sík Sándor. Himnuszok könyve. Kai-
rosz kiadó.

⁷Sándor-kódex.

⁸Az Érdy-kódex szövegének átírása.

⁹Carmina burana. Középkori diákdalok. Ma-
gyar Helikon 1979. Ez a vers Garai Gábor fordítá-
sa.

¹⁰Walter von der Vogelweide: Mit saelen mü-
eze ich. Kelts áldásokkal. Rónay György fordítása.

¹¹Az Érdy-kódex szövegének átírása.

¹²Énekek éneke.

¹³Szent Istvántól Mohácsig. Források a középkori
Magyarországról. 89-91

¹⁴Az Érdy-kódex szövegének (1526) átírása.

¹⁵In huius mundi patria. Garai Gábor ford.
(Carmina burana) 12.

¹⁶Keresztes Szent János: utolsó éneke. Ford. Ta-
kács Zsuzsa. A lélek éneke. Helikon Kiadó, 1988.

SERÉNY MÚMIA 142

ha majd minden rabszolga nép
járnát megunva olajra lép

szerkeszti:
Fekete Vince '99

ASINUS TRANSYLVANICUS*

Cacamachia

Kárpátokról délre, ahol a valachok
kukoricacsővel törlik a valagok,
történelmi földön, hol a derek sógor
angolécét farag egyetlen karóból,
végrehajtottak egy gyors agrárreformot,
ámde pünkösöd előtt leesett az orrok,
mert a külhoni mag, mi jól bevált máshol,
elérzékenyült a kontinuitástól,
és a héroszoktól szentelt földre hullva
kihajtott belőle furcsa törökbúza.
Csudálták a vlachok, pedig nem csak látszat:
nem lesz csőve idén, mivel hogy kalászt ad.
Nem csak furcsa, hanem bő is lón a termés,
örültek fölöttébb, ám egyszer egy elmés
örög szól: "Becsüljük azt, amit az Úr ad,
ám mivel töröljük most a valagunkat?"
Lón nagy ijedelem, sírás, rítás, morgás,
míg egy bölcs fejéből pattant a megoldás:
"Követeket küldünk Kárpátokon túlra,
hol még terem csutkás, ósdi törökbúza.
Küldjék el székelyek törökbúza csővit,
úgyis félredobják, úgysem köll az nekik.
Ám ha nyakassággal kérésünk tagadják,
gyűjtheti a ménes szedte-vette hadját."
Összeült a ménes, és röhögve döntött:
"Nem adjuk a csutkát, válladjuk a döngőt.
Mit törődünk mi a mások végbelével?
Töröljék a vlachok feneküket kézzel!"
Haj, szép Székelyország, nagy a veszedelem,
ásatik számodra már a szörnyű verem,
mert olyan az ellen, hitvány bár a serge,
mégis bevált mindég setét, rusnya terve!
Még az a szerencse, hogy néhány okosabb
poéta összeült gondolni okosat,
mentni mi menthető: drága Székelyország
csillaggal, fenyővel rajzolt égi sorsát.
Tanakodtak ottan estvétől reggelig,
hátha a megoldást végül is meglik.
Hajnaltól felállott bölcs Fekete Vince,
székely poézisnek löcse, hátgerince,
s esze járásáról elül is meg hátul
ily elmés szavakkal rukkolt tanúságot:
"Asztabizonyisten, baszomaszta, ejszen
mocskolódtok itten, nekem van csak ejszem,
hejjába köpitek basszusra a szoprányt:
őt kell megkérdeni, nemzet-bőcse-Bogdánt!"
Ez-az. Indultak is hfrös Bogdán László
várához, hol lobog a váteszi zászló,
és alatta címer — szőrös kézbe fogva
három kellék: penna, konyak és a vodka,
s még alatta jelszó: Nem azért iszunk,
hogy trjünk, hanem azért írunk, hogy igyunk!
Vagy mindegy. A Vátesz nem is volt ám bigott:
egyfolytában írt és egyfolytában ivott.
A derek férfiú elébb szabadkozott:
"Nincs időm, én frok, és nem gondolkodok!"
Végül is meggyőzték, így nagy dérral-dúrral
úgy döntött, hogy beszél menyekben
Hadúrral.
Ez nagy bölcs Bogdánnál igen általános,
ő Székelyországban az utolsó táltos,
ám hogy eljuthasson transzos állapotba,

szüksége van némi bűtös italokra.
Tudta aki tudta, mért építi oda:
az uzoni műhely gazdasági csoda.
Poétáink zsebe nem érez már terhet,
teljesíté gyárunk az ötéves tervet.
Két nap alatt. Ennyi kellett, míg a Mester
fölröppenté lelkét tárgyalni egekkel.
Mintha fejbe verték volna durva tárggyal,
olyan a táltos test, ha a lélek tárgyal.
Időnként megrázzák látatlan szellemek,
fakadnak belőle transzcendens szellek,
s kibuggyan a szájon, s a szakállon halad
zöld meg sárga színű csudálatos anyag.
Három napig várták, amíg visszatérül
táltosunk nagy lelke ama égi térről.
Egy percnek tűnt neki, ami nekünk soknak,
ez is egy előnye a szent állapotnak.
"Megvan — rikoltotta — megvan
a megoldás!"
S megszünt poétáink nyakában a fojtás.
Széles vlach mezőkön fölragyog a reggel,
indulnak a vlachok vérszomjas sereggel.
Jaj szép Székelyország, jaj mi lesz most véled!
Elbánni a vlachhal semmi munka, véled?
Ám ha tudnád azt is, hogy indul az orosz;
megemlegeted még, hogy nem vagy ortodox!
Vlachok szekereit székely rabok húzzák,
elvesznek tőled most minden törökbúzá.
Muszkának a magja, csutkája a vlachnak,
szegény Székelyország, málé nélkül hagynak!
Ámde szembejő egy bátor kicsiny csapat,
megmentőnk ülepe nyomja a vállakat.
Túlvilági fényben arca felragyogván
imígyen szól vlachok seregéhez Bogdán:
"Derék barátaim, lám milyen a székely,
míg ti rekedeztek, ő csak vígan székely,
míg ti kévánjátok a nagy élvezetet,
nem ad ő csutkát, csak ürül meg nevet.
Ez a nyakasság a nemzetünk hibája,
de ne háborúzzunk, szenvedjünk hiába!
Mert én felajánlom nemzetünk nevében
tinétek ez évi írói termésem!"
Máris a kanyarban hatalmas szekerek
hozzák a nagy termést, sok seggnek eleget,
van vers, regény, pamflett, novella, rubrika,
nem kell hát a vlachnak tíz évig csutika.
Bámulnak a vlachok, még öreg apókák
sem láttak ilyen nagy s termékeny poétát.
Lón hát üdorioalgás s következett végre
annyi század után az igazi béke.

*A nagy Bogdán László kis kortársa

LÖVÉTEI LÁZÁR LÁSZLÓ

Esti mese:

a kísértetek megszelídítése

Harmincegy macskát enged
szabadon a mellék-
oltár mögül éjszakánként a sekrestyés —
"amit ellenőrizni tudsz, azt meg is éled",
mondja, és sírkamrák szaga
vegyül tömjénillattal; a macskák
a padok közt futkároznak,
meghasogatják a kárpitokat, majd éjjel után
kisurranak a résnyire nyitott
ajtón, a küszöbön térdelő sekrestyés
a fel-felvillanó macskafényeket számolja:
hatvankét macskaszem — a teljes
rózsafüzér, túl-
világi foszforencia: "saját fegyverével",
"a Te nevedben, uram", mormolja
ima közben a sekrestyés, és három
nap múltán kezek csusszannak le az
ágyékokról, s harmincegy házban vélnék
elhaló macskanyávogást hallani
a tűzhely felől, ahol addig sosem aludt el
a láng.

Esti mese: kölyöktől

"Hőfialatka" esti fél
őtkor, felnőtt intelem. Szájról
szájra terjed a betegség,
ahogy villanyoszlopok
halszemű fényére, tengermélyi
háztetőkre zúdulunk alá
vízízű takonyként köpve
félre a sírógörcsösöket —
a tél méltósága nem tűr
meg nyúlós színű anyagot.
Fokhagymás pirítós, esti
ima gyorsított eljárásban,
gyapjúbélés égen ragyognak
fő csillagok, ágaskodó
fűtyijével házszámnyi
túlfejtett jézuska játszik.

SÁNTHA ATTILA

Mennek egymás felé

"Ideje van hadnak, haragnak,
a reggelek fagynak s harapnak"
(Salamon Ernő)

Ideje van hadnak, haragnak,
a szerelemben is. És aztán
ideje fegyverletételnek, kiegyezésnek,
Világosnak, Versailles-nak, Trianonnak,
vagy csak fegyvernynyugvásnak,
amikor a reggelek nem harapnak,
míg kétségek közé esve,
de valami mástól szüntelenül hajtoa
elindulnak egymás felé,
hogy majd a holnap, igen, a holnap
felhozza számukra a napot,
vagy legalább a holdat.

Mennek, mennek egymás felé,
vesébe látón, józan ésszel,
valami mástól szüntelenül hajtoa.

A szeretőm színe

A szeretőmnek lila a színe,
szeret ő ilyet hordani,
a szeretőm kissé elhagyott,
talán meg kéne fojtani.
Habár a fojtás jó dolog,
kissé késő és pueril:
a szeretőm éppen jégben van,
lilát szeret ő hordani.

Ki vagy te, Lövétei Lázár László?

— Állítólag: tehetséges (ez zavar), kisebbségi (ez nagyon zavar) magyar (ez nem zavar) költő (ez sem zavar). Amúgy: nő (ez még nem zavar), aki hamarosan beszáll a vetőmag-bizniszbe (gyöngyhagyma, jégcsap-retek stb. — s ha már itt a reklám helye: kizárólag az Európai Unióba jegyzett terményekről van szó...)

— Úgy tudtam, hogy burgonyatermesztő vidék ez. Te miért döntöttél épp a vetőmagok mellett?

— Mert erre kaptam nagyon határozott felkérést, továbbá mert ez kevésbé macerás dolog, mint a burgonya. Az igaz ugyan, hogy utóbbi termesztéséhez (és ezt is tudják az Európai Unióban!) Csík és Gyergyó támasztja a legkiválóbb feltételeket, de pityóka-bizniszhez rengeteg pénz kell (amennyiben piacképes akar lenni az "ember" — Nyugaton, mert a belföldi keresletnek a török szívesen eleget tesz...) Irodalomból Romániában, sajnos, a magamfajta nem tud megélni (pláne, ha család-centrikus székely ember az illető), ezért találok "realistábbnak" adott konjunktúrában a gyöngyhagymában való gondolkodást. Mindez persze csak akkor igaz, ha a belterjes "gazdálkodást" sikerül meghaladni. Mezőgazdaságban, politikában — és irodalomban...

— Mit értesz — pontosabban — "belterjes gazdálkodásnak" az — irodalomban?

— Nem akarok most az "erdélyi irodalom — erdélyieknek" problémáiba belemenni, ez ugyanis külön tanulmányt (kötetet?) érdemelne. Az biztos, hogy — leszámítva a mi számunkra írható hibákat — van egy kis "jobb híján" íze a dolognak, tudniillik az "egységes magyar irodalom" képzete (mert hát erről van / volt szó!) egyre inkább életképtelen alternatíva. Újabb mintha eleget lenne a magyarországi irodalomnak a határon túliakból. Ami nem is olyan nagy baj, ha csak nem szúrják hátba az embert. Határozott szándékom tehát (kísérletként a "belterjes gazdálkodás" meghaladására) a transzilván hagyományok újraértelmezése / — értelmezése, szerintem ugyanis ez lenne az az út, amely járhatunk. Vagy esetleg — kevésbé népszerű megoldásként — a nyitás más nemzetek irodalma felé? (És ezt mint az *Előretolt Helyőrség* román oldalainak szerkesztője is kérdezem! A *Kalligram* és a *Symposion* tevékenységét például határozottan dicséretesnek tartom.) Csak rajtunk múlik — a dilettantizmust pedig madártejnél is jobban utálom —, hogy az erdélyi irodalmat általunk ismerjük meg.

— "Transzilván hagyományok újraértelmezése-értelmezése" — konkrétan mire gondoltál?

— Etimológián innen és túl: mondjuk, Goethe világirodalom-értelmezésére, esetleg — csúf szóval — irodalompolitikára. Furcsának találom ugyanis azokat a kijelentéseket, melyek szerint: ha Bodor Ádám nem megy ki Magyarországra, akkor csak "erdélyi csodabogár marad". Persze, Grendel, vagy Láng Zsolt ellenpélda lehetne mindekre, de ne feledjük, hogy ma (1999. április 26-ot írunk) az egyik "szlovákiai", a másik "erdélyi magyar író". És az is igaz, hogy halála után száz évvel Gottfried Keller is csak "svájci német író". Csakhogy a németek nem csinálnak ügyet a dologból...

— Maradjunk annál a szónál, hogy: csodabogár. Erdélyben élő fiatal költőként — tegyük fel —, hogy csodabogárságra vagy/lesz kárhozzátva/ítélve vagy csodabogársággal lesz kelítetve. Na most: ez neked mennyivel több vagy kevesebb, mintha Magyarországon lennél nem-csodabogár író/költő?

— Megkerülve a kérdést: amikor a Nobel-díjra úgy terjesztenek elő valakit, hogy: Erdélyi (magyar) költő/író..., akkor a csodabogárság nemlétező fogalomná válik. Magyarországon pedig (de Erdélyben is) a csodabogárság mint olyan nem létezik, csak rossz és jó költők vannak. Magyarországra tehát — értéktételként! — csak velünk, határon túli irodalmárokkal "megy be" a csodabogárság.

— Ami azt jelenti, hogy ha egy kicsit is jól írsz, kikerülsz Magyarországra, akkor bizonyos körökben kivételes bánásmódban részesülsz (het)sz, főképp azért, mert erdélyi vagy? Úgy gondoltod, hogy ez még a mai nap is működik?

— Hangsúlyozom: a csodabogárságról csakis mint értéktételről beszéllek. Ha rosszul írsz, kizártnak tartom, hogy megjelenhessz egy magyarországi lapban (ami nem is baj, viszont "saját" irodalomként elég sok szemet megjelenik ugyanezekben a lapokban.) Kölföldiként kezelnek, aki egyrészt megkönnyíti a dolgukat (mert nincs gond a jogvédelemmel, illetve a fordítóval), másrészt meg is nehezíti (mert nem adózol, viszont honorárium is kellene). Jogosnak mondható tehát az elvárásuk, hogy legalább jó szöveggel jelentkezze. Ha már megjelentél (és ezáltal esztétikailag csodabogárrá váltál), jöhet a "különleges bánásmód". Ennek illusztrálására, legyen elég itt Weber Kristóf baráti szavait idéznem: "Én német vagyok, mégsem megyek Németországba pénzért." Nyilván más-más viszonyok között íródik — képletesen szólva — egy alföldi rapp-szöveg, illetve egy hegyvidéki vers, és az is igaz (?), hogy a végeredmény a fontos, de úgy érzem, a magyarországi ort szívesebben elviseli az Old Spice- és izzadságszagot, mint — tesszem azt — a sült pisztráng illatát... A lényeg persze inkább az, hogy a magyarországi irodalompolitika mit fogad el magyar irodalomnak.

— Téged például hogyan fogadtak/fogadnak el?

— Hogyha már "általános" problémába bonyolódtam bele, teljesen mindegy az én fogadtatásom. Az lenne az ideális, ha a magyarországi megjelenéseket követően (mert másképp semmi esélyed) ugyanolyan elbírálásban részesülnél "mint a többi".

— Kritikák, recenziók, ismertetések — én ezekre gondoltam. Úgy tudom — többnyire — kedvezőek voltak.

— Szilasi László és Keresztury Tibor megpróbáltak az 1997-es év (ekkor jelent meg kötetem) összmagyar első versesköteteinek viszonylatában értékelni. De náluk is (lehet, hogy rosszul emlékszem?) "romániai magyar költő" voltam...

— És ez zavart?

— A könyvről írt dolgoknak mindenki örül (feltéve, ha nem basztatják nagyon). Ami zavart, hogy senki nem próbált meg egy folyamatban (legyen az akár erdélyi) besorolni. Egy kicsit úgy nézett ki az egész, mint a Várady Szabolcs szerkesztői levele, hogy: jó,

jó, nagyon szép az első könyvem, csak épp hiányzik Erdélyből az "összeüt-közés" lehetősége. Ezzel pedig Szerkesztő úr engem is, de főleg az erdélyi magyar irodalmat minősítette — teljesen indokolatlanul.

— Mit gondolsz, melyik az a "folyamat", amelyikbe behelyezhetőek a te írásaid?

— Hogy igazán vonalas legyen a válasz: Szócs Géza 1976-os, KAF 1983-as Forrás-kötete után a Molnár Vilmos 1993-as *Levél Szingapurból* című kötetét tekintem az új(abb) irodalom kezdetének: az írás könnyedségére, ironiájára, reflexiójára vonatkozó "elképzeléseit" feltétlenül a magaménak érzem. Persze, lehet, hogy túl fiatal vagyok én még ahhoz, hogy engem ilyen szinten hasonlíttassanak.

— Két verseskötet. Ez eddig érthető. És egy prózakötet. Ez utóbbi hogyan válhatott számodra "előzménnyé"? Ironiát, könnyedséget említettél az előbb (erdélyieként szólna). Vannak-e esetleg olyan magyarországiak (is), akikkel ezt a névsort szívesen kiegészítenéd?

— Amit középiskolásként (1986-1990) Szócs Gézáéktól, KAF-éktől tanultam, az utólag természetesen kiegyesült a magyarországiakkal, elsősorban Petri Györggyel, Kukorellyvel, Parti Nagy Lajossal. A fiatalabbak közül Kemény István és Térey Koltészéte szeretem. Én alkatilag vonzódom az intellektuális lírához (ilyen szadomazó vagyok), de amit ténylegesen a '90-es évek hozadékának érzek — annyi év után — az írás örömeért való írás (lásd például Áprilyt, Dsidát...)

— Hogyan írsz — példál?

— Az írás öröme, sajnos, nálam teljesen a visszajára fordul, a kötet(ek) megszerkesztésénél ugyanis sok vereséti átrok. A könnyedség az "eredeti" írásakor sem érvényesül, az ironia (esetleg: önironia), remélem, annál inkább...

— Tehát nehezen, kínlódtva... és keveset...

— Még annál is kevesebbet... és

nehezebben... Hinni szeretném tudni-illik, hogy tudok okosat szépen mondani. S ha nem jön össze a kettő együtt (vagy csak ritkán) — nos, ezért kell — többek közt — a vetőmag-biznisz...

— És az is megtörténhet, hogy majd ekképp kerül a költészetbe a gyöngyhagyma-motívum.

— Nem kizárt, bár elég távol állnak tőlem a Bartalis-féle bukolicák. Az biztos, hogy egyelőre nincs a megverselendő témák listáján.

— Ezek szerint létezik egy ilyen lehetséges lista a megverselendő témákkal. Mik szerepelnek ezen a virtuális listán?

— Rendszerint nincs ilyen lista, de amikor egy kötet kezd összeállni, akkor értelemszerűen előtérbe kerülnek bizonyos témák. Most épp *Szappanopera* című szerelmes kötetemet írogatom.

— Ez egy ilyen klasszikus szerelmesvers-kötet lesz, hogy a lírai én (költő, bárki) meglátja a kedvest, megszereti, epekedik utána, majd következik egy mindent elsöprő, viharos szerelem, aztán szakítás, búbanat stb. És hát mikorra várható?

— Inkább egy hétköznapi állapot rögzítése kívánna lenni hepiend és búbanat nélkül (mert egyiket sem indokolja ma semmi). S bár szeretek fikcionálni, remélem, egy éven belül meg is jelenhet a kötet.

— Tavaly végeztél magyar-román szakon, azóta Csíkszeredában tanítasz és a Székelyföld szerkesztője is vagy. Végül is azt csinálod, amit szeretsz.

— Minden író ember álma, hogy bekerüljön egy irodalmi lap szerkesztőségébe, és tényleg azt csinálja, "amit szeret". Ha viszont rámtört (szerencsére nem túl gyakran) az elégedettség érzése, rögtön kreálok magamnak problémákat...

— Miféle problémákat?

— Főleg asszonyoszomorítókat, de csak azért, hogy gazdagodjék a családi emléktár.

— Később indultál mint nemzedéktársaid, úgyszólván nem az első körben, és szinte startból bekerültél közéjük. Volt-e, van-e nemzedéktudatod?

— Bizonyára volt valami a verseimben, amit a "Múmiák" a magukénak érezhettek. Ez éppúgy vonatkozhat a témaválasztásra, mint az íráshoz való viszonyomra. A társaságot csak később ismertem meg, s mint kiderült, nem egy dologról azonos módon gondolkozunk. Ez az együttgondolkodás jelenthet összefűző szálakat egy társaságon belül. Nemzedéktudatom nincs, nem is szeretem ezt a romantikus fogalmat. Nem kizárt, hogy "van valami a levegőben" (ugyanaz a "valami"), de ettől függetlenül nehezen lehetne például közös nevezőre hozni Jánk Károly költészetét a Sántha Attiláéval. És úgy is van rendjén. Hogy irdodalmak legyenek...

— Végeztél sorolj fel három dolgot, ami íróként számodra a legfontosabb. Ugyanígy sorolj fel még három dolgot, amit emberként nélkülözhetetlennek tartand. És, kérlek, magyarázd meg azt is, hogy "ezek" miért fontosak, miért a legfontosabbak?

— A Háború és béke, mert olyan utólráhetetlenül gyönyörű szép, a jelenkor irodalma — mindenestül, mert annyi meglepődésre ad alkalmat, továbbá a tisztaság, mert kíváncsi vagyok: mi a fene lesz az egészből. Ami pedig mindezeket fűszerezheti: a barna szín, mert olyan szomorú, a női parfüm, mert olyan vidám, s harmadikként (legfontosabbként): hogy sose tévesszem össze ez utóbbi kettőt.

TOMKISS TAMÁS

Made in Eastend Hell

Kormányhelltörésben

to Hanny

Vére folyik orra hard.
Született in: between Balcan and Balticum.
Ó prays: God shake the magyar king.
Je, király antidepresszáns rizling
ő eats hit főttkolbász with mustár Dijon
sucking Magnum and ice beer.
And think: pokolmachine on the street
under the Zaporozsec
break faszt édes point kokó and
sucking down K. O.
He gondol: szabad nép walking street
with Népszabi and Today's Mao
és talking with a mobil phone
and F116 shats to fejükre kibaszott nagy
bomb.
And ég a gyertya Camel lights and an angyal
hits his dick very fáj his soul
és az angel came from Novi Sad
on her heart a target circle és smiling
to his eyes. És a sörsz are flowing
le a torkán and a nicotine-tól a szíve
a szíve moshol rapbeat
the európai feeling protestálja
every péce mond good night
all the eyes are dark és rohadtul ostoba
a net most becode him
war in the száj
and a nyelv lassan mozog
up-down a bőrén
borzong' cause the idegrendszere
nowadays is very zaklatott
and her mellbimbó is hard
and sweet and
she cries.

She sűr.

+++

(the second [verzió]):
Én going to the Fruska Gora
with a partizán lány
persze only on én mind
and not fear mert everything
is so hard and core
all around the europe
és my e-mail not will be jön
and foggy the pelinkovac
with pivo kell eloltani
the olajos fishes a dunajban
budimpestáról lefluids egy
tarajos extrastrong koton
magyar kingdom's tévé
has been error game over
s my dick on a hell
beograd and london
says in stereo on a neten
hoggy oké.
She said csók and bye
on eastend last wagon without
sör and lucky strike
start a sűr is fekete
the szél is május
the server is por

She is in the sűr

BOZSIK PÉTER

Dekódolt tartomány

Mircea Dinescunak
és kevés vajdasági barátomnak

A birodalom hülyék hona —

Képernyőn látom,
lent Belgrádnál, a vár alatt
riadót fúj Halálszabadság,
kedves Milos herceg, a cárevics,
Tito nevelt fia.
A számítógépekből tömjén füstölög.

Engem meg fülsthiány kínoz,
csak ezzel foglalkozom. Ritka,
hoggy öt előtt ér el az álom,
szégyenszemre
addig is cigarettázom —
gondolatban. Ez tölti ki éjem, napom.
Hisztériázok vagy
fekszek a pamlagon,
tökmagot rágok és fontoskodok.

Kisbácskai gyerek vagyok.
(Mint aki készen állt régóta.)
Csantavéri. (Mint aki mert.) Pontosabban
csingágósi. Külfalusi.
(Mint aki a városokhoz méltónak
ítéltetett.)

A nincs száműzi az eretneket.
Szeszkazánok születnek errefelé,
merénylők
meg diktátorok
(ritkábban költők),
a történelem kültelkein.

A tartományban korhű birodalmi szél fúj,
kossava. Koszovón szkipetár
zászló lobog. Hamarosan
eltörlik, feledésre kárhoztatják a verset,
és nem tudják, hoggy jobbat,
vagy hozzá hasonlót hoznak helyette.
Egymást zabálják föl a sasfiókák,
maradványaik molylepkékhez
válnak hasonlatossá,
fészkeik kártolt gyapot,
az égbolt világosan látható
füstöt bocsát le,
az erősebb megmarad.

Divat arrafelé a patrióta kanni-
bál, tapasztalatból tudom.

Lombikjába néz a cárevics.
(Nyakán pálmáros-kötél.)
Szent Száva örölt porhüvelyéből
készül az élet spriccare.
Térkép fölé hajol a vámpír,
mértéke iszonyat.
A rendőr álmában keményedik
a gumiból. Janicsárok
készülnek bemérni
a lakosság gondolatait.
Világhálóval halásznak
megváltóra az alattvalók.
A belgrádi pasalikban
— milyen sötét lett minden arc —
siratóéneket gajdolnak a váteszek.

Hány inger kell még, hány?
Hoggy végképp elhidd:
a tartomány elveszett.

Barbárok állanak a városkapuk előtt,
és idióták szónokolnak a fórumon.
Néptribunok seggéért tülekednek a költők
az utolsó utáni pillanatig.
A parasztok a civilizáció
bősz tehenét fejk.
Prolik sorozatgyilkos
forradalma zajlik a kettesen.
A színészek ész nélkül vallanak színt.
A pedagógosz ügynöki létre vágy,
míg a bölcsek választási plakátot
ragasztanak.

A nemzet spontán testén magömlés a nép.
A kémek,
nos, a kémek
jelentése szerint
még néhány év,
s megnyílnak a városkapuk:
a barbárok mégis megoldás
lesznek valahoggy.

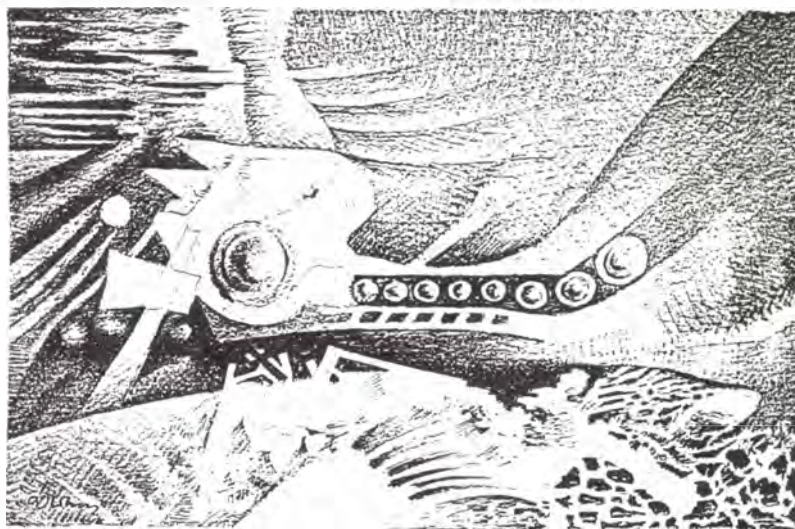
(Búcsúzóul üdvözlöm vesztett városaim.)

A kereszt rejtőnyét fejtí az Úr.
Újságot olvas a halál,
kortévesztő allegóriát.
Macska álmát rágja az egér.

Az irodalom hülyék hona.

Weissbrunn, 1999. január 15-18.

(Kavafisz-, Dinescu-, Brodskij-
és Korán-idézetektől nem mentes
e versezet.)

Árkossy István rajza

JACK BARNES

Apám, a rablóvezér

(western)

TIZENEGYEDIK FEJEZET

**amelyben Rigoletto
a madarakat rémisztgeti,
az örök pedig
nem olyan durvák,
mint később a pokróc**

Tizenegy óra körül indította útnak Thomson káplárt, s azóta Tom Spencer mondhatni csak a lábát lógatta elégedetten, mintha ezzel már mindent meg is oldott volna. Kellemes nyári délelőtt volt, az enyhe szellő gondoskodott arról, hogy a szabadban tartózkodó emberek ne kapjanak hőségutát. Nem volt kedve még hazamenni, valami könyvet böngészett egy darabig, majd úgy találván, hogy ez szellemi tápláléknak bőségesen elegendő, a kocsmába indult sört inni. Csak néhányan csellengtek ebben az órában a helyiségben, köztük nagy meglepetésére két öreg barátja is: Hugh és Williams, akikről igazán nem lehetett elmondani, hogy törzsvendégek lennének a város bármelyik kocsmájában, hiszen évente kétszer ha láthatta az amber őket italozni. Most már igen jó hangulatban voltak s Tom Spencer éppen arra lépett be, hogy majd leesnek a székről a kacagástól.

— ...és hogy meghatódott a levélről... — fuldoklott Williams — le merném fogadni, hogy Robert maga mondta tollba a nevének...

— Szervusztok, fiúk — köszönt rájuk a törvénybíró. — Látom, dorbézoltok...

— Gyere csak Tom, gyere — nevetett Hugh s helyetlén kínálta. — A vendégünk vagy. Mit iszol?

— Sört — intett Spencer a csaposnak s leült. — De meséljétek csak el, hogy mitől van ilyen jókedvetek!

— Jaj, ne is kérdezd — röhögött Williams. — Belefájdult az oldalam... Képzeld, megígértetük a múltkor Jeremy Robert-tel Woodkinsból, hogy a neje születésnapján megszabadít egy kis időre minket az asszonyoktól. S hát nem betartotta a szavát! Kapják a minap a feleségeink a meghívó levelet, olyan érzelmes szöveggel benne, hogy majd kisírták a köldökeiket. Aztán amit már rég nem csináltak, két napig sütöttek-főztek, egy csomó kaját itthon hagytak, még többet felpakoltak s három napra elmentek Woodkinsba. Mi pedig most Hugh-val, a sárkányok nélkül, három napig zülleni fogunk. Hát nem elég ok arra, hogy boldogok legyünk?

— Na, persze — komorult el Hugh —, az más kérdés, hogy mi is megígértük, hogy ketten legalább hat napig itt tartjuk majd Fort Royalban Robertné, ha eljön az ideje. És Spencer mama, ő hogy van? Nem utazott el véletlenül?

— Nem — mosolygott a törvénybíró. — De majd én is kieszelek valamit. Nos, egészségetekre! — emelte meg a poharát.

Így poharazgattak, nevetgéltek akkor is, amikor úgy három óra körül egy sápadt férfi rontott be a helyiségbe:

— Spencer úr, Spencer úr, jöjjön hamar!

— No, mi az? — fordult meg komótosan a törvénybíró. — Tűz ütött ki?

— Megtámadták a postakocsit, az utasokat elrabolták! Egyedül a kocsis tért vissza, átlőtték a vállát...

— Hogyan? — dermedtek meg Spencer ivócimborái. — Elrabolták az utasokat?! De hiszen akkor...

— Gyerünk, fiúk! — ugrott fel a törvénybíró. — Hol van a kocsis?

A kocsist egy közeli házban ápolták, valaki már orvosért szaladt.

— Csak semmi pánik — csitítgatta Spencer a barátait. — Ne idegeskedjétek, kiszabadítjuk őket!

— De hogyan? — aggályoskodott Williams s erre a kérdésre már Tom Spencer sem tudott válaszolni. Hiszen, ha tényleg komoly az ügy, azzal a néhány emberrel a banda ellen menni annyi mint söréttel medvére lőni. Őt magát is megdöbbentette az eset, hiszen rég az ideje, hogy ilyesmi nem fordult elő a környéken s azt meg el sem tudta képzelni, hogy mi célja lehetett a rablóknak a két vénasszony foglyul ejtésével. Ha csak az nem, hogy borsot törjenek az ő orra alá...

A kocsis lehunytt szemmel feküdt, a seb erősen sajgott, de magánál volt.

— Spencer úr... — nyöszörögte, amint a törvénybíró megpillantotta. — Szerencsétlenség történt...

— Tudom, tudom — nyugtatta meg Spencer. — Csak ne izgassa fel magát. Hol történt a támadás?

— Vagy tíz mérföldnyire a várostól...

— Aha — mondta Spencer. — És a rablók merre tűntek el?

— A Keselyűk Orma irányában...

— Rendben. Williams, menj a seriffhez, hogy szedje össze az embereit. Hugh, te meg értesítsd a feleséget, hogy ma későn megyek haza. Egy fél óra múlva találkozunk a városháza előtt — és már indult is kifelé az ajtón.

— De Spencer úr... — kiáltotta utána a kocsis, s az erőfeszítéstől fájdalom nyilallott a vállába.

— Igen? — fordult meg Spencer.

— De hiszen a feleségét is elrabolták!

— Nem értem — ráncolta a homlokát a törvénybíró.

— Mondom: a feleségét is elrabolták...

— Ez lehetetlen — sápadt el Spencer. — Ő otthon van.

— De hiszen, ha mondom — erősködött a kocsis s a fájdalomtól eltorzult az arca. — Ő is, meg a lánya is a rablók kezében...

Tom Spencernek zúgni kezdett a feje, úgy érezte, vérhullám önti el: szóval Levisnek igaza volt a reggel, csakugyan a feleségét látta a postakocsiban és ő nem hitte el. De Uristen, mi ez? Hová indultak? Miért nem mondták meg neki? S a lába remegni kezdett az idegességtől, arra tért magához, hogy Williams és Hugh szorosan tartják kétfelől.

— Menjünk — mondta száraz hangon, amikor már úgy érezte, hogy visszanyerte az erejét s elsőnek lépett ki az ajtón.

A nap hanyatlóban volt, a kocsmából részeg gajdolás hallatszott.

Rigoletto majd táncra perdült örömeiben, amikor Bob a foglyokkal megérkezett.

— Tudtam, hogy megbízhatok benned — ölelte magához alvezérét —, de hogy Tom Spencer feleségét meg a leányát fogod tálcán elém hozni, azt azért soha nem gondoltam volna!

— A levelet azonban sehol nem találjuk — mondta Bob, aki férfiasan józan maradt a rázúduló dicséretzőn ellenére is.

— Eh, levél, mit mostmár nekem a levél? Ha a felesége a mi foglyunk, a kisujját sem meri mozdítani! És ha netalán szabadon óhajtjuk engedni őket, akkor előbb becsületszavát fogja

adni, hogy amíg törvénybíró lesz, se katonasággal, se másképp nem zaklat majd minket. Erred? Most pedig hozd be a foglyokat, hadd nézzek szembe velük!

Néhány perc múlva mind a hét elcsigázott utas ott állt a vezér előtt. Rigoletto peckesen végigsétált előttük, szemügyre vette őket elől-ről-hátulról és különösen Helénát nézegette nagy kedvteliséssel. Tomi közben a fáradságtól kimerülve leült a padlóra, mire Bob rávált:

— Felállni!

— Nem akarok — mondta durcásan a gyereket.

— Tomi — szólta rá az apja. — Tedd azt, amit a rabló bácsi parancsolt!

— De fáradt vagyok — makacsolta meg magát a kisfiú.

— Bob — vágott közbe Rigoletto —, hozz egy széket neki!

Bob morgolódva engedelmeskedett s amikor Tomi már a széken ült, az apja odaszólt neki:

— Tomi, köszönd meg ügyesen a rabló bácsinak!

— Köszönöm szépen, rabló bácsi!

— Hallja, maga görényláda — reccsent rá az orvosra dühösen Bob. — Ne mind "rablóbácsizson" nekem, mert itt a fia szeme láttára lövön szét azt a művelt kobakját!

— Maga az orvos? — lépett oda hozzá Rigoletto.

— Én — sütötte le a fejét a másik.

— Látja — folytatta Rigoletto ártatlan arckifejezést öltve — ezek a fiúk egy kissé durvák, mert...oh, Istenem... a sors... a sors is kissé durva volt hozzájuk, de amúgy egészségesek testileg, lelkileg. És ez az oka, hogy nem tarthatom itt magát bandaorvosnak, mert nálunk csak egészségesek vannak és halottak. A kedves feleségének viszont tudnánk elfoglaltságot biztosítani, ha neki is volna kedve hozzá... Mert az orvostudományból minket főleg a nemi közöslés című alfejezet érdekel. Gondolom, érti mire gondolok.

Azzal ellépett az orvos elől s a két hölgy előtt állapodott meg.

— Te, Bob — fordult egy pillanatra eltűnődve az alvezér felé. — Gyermekkoromban mindig arról álmodoztam, hogy apámnak szőlőse lesz s majd naphosszat csipkedhetem ott az érett szőlőszemeket. Azt javaslom: váltsuk most valóra az álmom: ültessünk sok-sok szőlőtőkét s ezt a két banyát tartsuk itt madár-ijesztőnek.

— Na, aztán maga sem a szűzleányok álmából lépett elő — fortyant fel Williamsné, aki női büszkeségében érezte sértve magát.

— A szűzleányoknak én nem az álmára vagyok kíváncsi — röhögött a vezér és Helénákhoz lépett.

— Nos, szóval Spencer törvénybíró úr családja van szerencsém. Nem is tudom, mit mondjak: meg vagyok hatódva, elfogódottnak érzem magam, hiszen ez idáig csak az ágyban forgolódtam. Ilyen magas körökben soha. Bob, a többieket vidd a raktárba, ők ketten itt maradnak velem!

— Nem értem, uram, mit kíván tőlünk — mondta Spencerné, amikor magukra maradtak. — Remélem, ez csak szomorú félreértés lesz és azonnal haza enged bennünket.

— Ez valóban szomorú félreértés az Ön részéről, Spencerné. Mert Önök addig a bokájukat ki nem teszik innen, amíg biztosítékot nem kapok a férjétől, hogy a hadsereget nem rendeli ide. S ha pedig Spencer úr késlekedni fog ezzel a biztosítékkal, én biztosíthatom Önöket, hogy egész furcsa dolgok fognak magukkal történni, amelyek persze — adott esetben (s itt Helénára nézett) — kellemesek is lehetnek...

— De uram, megtiltom, hogy...

>>>>> folytatás a12. oldalon

>>>> folytatás a 11. oldalról

— Spencerné asszony — vágott közbe Rigoletto —, itt mindent, de mindent én tiltok meg és én engedélyezek. Önnek csupán egyetlen joga van: engedelmeskedni. Ha nem él ezzel a jogával, kénytelen leszek néhány pofon erejéig fellépni Ön ellen, hogy jobb belátásra bírjam. Bob! — szólt belépő alvezéréhez. — Spencerné asszony tollat kér és papírost. Levelet szeretne írni a férjének. Asszonyom — fordult ismét a foglyához —, arra kérem, hogy ha lehet, tömören fogalmazzon. Tehát az ilyesmi, hogy "szerencsésen megérkeztünk", meg hogy "millió pusztit küldök" kimaradhat. Nem mintha az érzelmek ellen lennék, de az idő sürget!

Egy óra múlva Bob, Spencerné levelével a tarsolyában útban volt Fort Royal felé.

Leszállt az est és a foglyok megkötözve heverték egymás mellett a szűkös raktárhelyiségben. Csak ritkán szólalt meg némelyikük, mindenki a saját gondolataival volt elfoglalva. Tomi máskor ebben az órában már aludt, de most neki se jött álom a szemére. Karjai elzsibbadtak a kötéli szorításától s ezért halkan sírdogált, hiába vigasztalta az anyja meg a többiek.

— Tudják — szólalt meg halkan az orvos —, most egyetlen dolog lenne lehetetlen: az, hogy kötetlen beszélgetést folytassunk.

— Magának még van kedve tréfálni ezek után? — mondta szemrehányó hangon Williamsné. — Mások most esznek-isznak, felszelelték a születésnap tortát, mi pedig itt heverünk a pincebogarak között.

— Ki tudja, mi lesz velünk? — sóhajtott fel Hughné.

— Nem kell izgulni — vigasztalta őket az orvos. — Mindnyájunkat kivégeznek. Az lehetetlen, hogy életben hagyjanak, hiszen láttuk, hogy miként lehet eljutni a rejtékhelyükre. Ha szabadon engednének, többé egy percre sem lehetnének biztonságban.

— Az az átkozott levél — fakadt ki sírós hangon Williamsné. — Milyen levelet keresnek, Spencerné? Magának tudnia kell! És mit beszélt magukkal az a gazember? Mit titkolnak?

— Semmit — mondta csendesén Spencerné. — Ne izguljanak, a férjem néhány órán belül itt lesz és kiszabadít bennünket.

— Istenem, bár igaza lenne — sóhajtott ismét Hughné, aki a mai estére sóhajtasokra rendezkedett be.

— Apukám — szólalt meg Tomi. — Engem miért kötözték meg?

— Azért, fiam, hogy nehegy leüsd az őt bácsit.

— Én azt hittem eddig, hogy te vagy a leg-erősebb a világon.

— Éz így is van rendjén, fiacskám — csitította az apja. — Neked én vagyok a legerősebb. Nekem pedig a rabló bácsi.

Az örök unalkoztak a raktár előtt, az egyikük az ajtó előtt hevert a földön, puskáját maga mellé fektetve, a másik le s fel sétált és szidta a szerencsét, hogy sorshúzáskor éppen neki jutott az örködés meglehetősen fárasztó és unalmas feladata. Néha meg-megvizsgálták a barakkot, mely tíz-tizenöt méternyire volt a gerendaházról, hogy nem próbálkoznak-e szökéssel a rabok, de ettől (lévén, hogy foglyaik zömében nők voltak) nem tartottak túlságosan. Annak pedig, hogy az orvos valamit kezdeményezzen ez irányban körülbelül akkora volt a valószínűsége, mint annak, hogy valaki vízfőzővel akadályoztatásra induljon.

Éjfél körül lehűlt az idő s a két férfi dideregve tanácskozott, hogy mit lehetne tenni a hideg ellen.

— Te, Fred — mondta az, amelyik kevésbé fázott. — Menj be és hozzál két pokrócot. Én addig részen leszek helyetted is.

— Jó — bólintott a társa s elindult a ház felé. Néhány lépés után egy alakot vett észre, aki

éppen az épület felől jött s a karján valami sötét tömeg lógott. "Nicsak — villant át az agyán. — Máris hozzák a pokrócot."

— Helló — köszönt a jövevényre.

— Helló — viszonzta a másik. — A lovadat miért hozod?

— Melyik lovat... — fordult hátra meglepetten az ő s a revolver agya már le is süjtött a tarkójára. Úgy dőlt el, mint egy zsák s támadója lassan ballagott tovább a barakk irányába. A másik őt éppen az ajtó előtt üldögélt, amikor a társa a pokróccal megérkezett.

— Add gyorsan az enyémet — nyúlt a takaró után, dideregve.

— Megkapod — mondta a másik, s mire az őt magához térhetett volna, már a fején volt a pokróc s csattant a revolver egy koponyáján. A férfi pillanatok alatt berúgta az ajtót, s a helyiségbe ugrott.

— Itt vannak? — kérdezte fojtott hangon, mert szeme még nem szokott hozzá a vaksötét-hez.

— Itt — mondta valaki a foglyok közül.

— Mindenki maradjon csendben. Azonnal elvágom a köteleiket, de ismétlem: egy szót sem, mert halálfiat vagyunk!

A jövevény gyorsan dolgozott és a foglyok rövidesen szabadon nyújtózkodhattak. Kiszabadítójuk arcát kendő leplezte, de így ismeretlenül is hálásan szorongatták a kezét.

— Erre most nincs idő — suttogta a férfi s intett, hogy kövessék. Lábujjhegyen, hangosan dobogó szívvel jutottak be a fák közé, a ház felől semmi mozgás nem hallatszott. Az egyik fa mögül egy álarcos férfi lépett ki s rájuk szólt:

— Igyekezzenek lépést tartani velem, minden perc drága!

Williamsné talán tizenennyolc éves korában sem szedte ilyen fürgén a lábát s fél óra rohanás után leértek az országútra. A postakocsi elé két lovat fogtak kiszabadítóik s nyomban be is tuskolták őket az ülésekre. Az orvost felültették a bakra s megmagyarázták neki, hogy a lovakat nem a farkuktól fogva kell irányítani, hanem a gyeplővel s meghagyták neki, hogy amilyen gyorsan csak lehet, vezesse vissza a postakocsit Fort Royalba.

— Isten magukkal! — köszönt be az utasoknak az egyik az álarcosok közül, s most, hogy már nem suttogott, Heléna megremegett ettől a hangtól. "Nem, ez lehetetlen — hessegette el magától a gyanút — Ted nem tudhat semmit." A többiek az ijedtségtől és a megilletődöttségtől megnémulva hallgattak s az sem jutott eszükbe, hogy megköszönjék jövevőiknek a szabadulást. Csak amikor a kocsi már Fort Royal utcáin zörgött, szólalt meg Williamsné:

— Azt sem tudjuk, kinek tartozunk hálával!

— Nem — mondta Heléna s elgondolkozva nézett maga elé.

Alighogy a kocsi eltűnt a sötétben, a Kesylyuk Orma felől puskalövések hallatszottak, s a két férfi nevetve veregette egymás vállát.

— Áhá, a fiúknak leesett a csipa a szeméről. Nos, azt hiszem, itt az ideje, hogy mi is felszívadjunk, mielőtt megcsúsznánk valamit...

— Köszönöm, barátom — mondta az, amelyik elbánt az örökkel s megszorította társa kezét.

— Ugyan, semmiség volt az egész — válaszolta a másik s hangjából vidámság érződött ki. — Csak nem hagyhattalak a pácban ezzel a gazfickóval szemben!

— Talán majd egyszer megszolgálhatom — szólt lehajtott fejjel az első.

— Én remélem, hogy nem — kacagott a másik —, de most már csakugyan tűnés!

Arcukról lerántották a kendőt s elnyelte őket a rengeteg.

Akkor azonban, amikor Bob megérkezett Fort Royalba, a foglyok még megkötözve heverték a börtöncellaként használt barakkban.

Kissé elszorult a szíve, amikor a törvénybíró irodájába lépett, de azzal nyugtatta magát, hogy amíg Spencer családja fogságban van, addig neki nem eshet baja.

Benyitott az ajtón. A szobában nem volt senki.

Talán egy fél órába is beletelt, amíg a törvényszolga előkerült s megpillantotta a széken üldögélő Bobot.

— Mit óhajt? — kérdezte a jövevénytől s borszagú lehelete elől a rabló kénytelen volt meghátrálni.

— Tom Spencer törvénybíró urat keresem!

— Nincs itt. S talán nem is lesz egyhamar...

— Hol találhatom meg?

A szolga a mennyezetre emelte a tekintetét.

— A szélrózsa bármely irányában keresheti, bárhol rálehet, de az is lehet, hogy épp az ellenkező oldalon lesz.

Bob elvesztette a türelmét s galléron ragadta emberét.

— Ide figyeljen, nincs időm a maga rejtvényei számára, főleg ha azok egy borgőzös agy elmeszüleményei! Azonnal mondja meg, de ismétlem: két szóban, hogy hol van a törvénybíró!

A törvényszolga rémülten igyekezett kiszabadulni a kezei közül, de igyekezete hiábavalónak bizonyult.

— Ma délbem... — hebegte ...kirabolták... a pos...postakocsit... s a bíró elment... a rab...rablók után...

— Szóval úgy — engedte el Bob —, mindjárt ezzel kezdhette volna!

Azzal köszönés nélkül kifordult az ajtón és mint a szélvész vágatott ki a városból, hogy főnökét figyelmeztesse a fenyegető veszedelemre.

TIZENKETTEDIK FEJEZET amelyben Tom Spencer nem szabadítja ki a családját, de fogságba esik

Tom Spencer a seriffel és annak négy emberével, illetve Williams-szel és Hugh-val a hegység legjárhatatlanabb ösvényein igyekeztek felkapaszkodni, hogy rajtaüssenek Rigoletto bandáján és kiszabadítsák a postakocsi foglyulejtett utasait. Spencer feltűnően morcos volt, alig szólt egy szót embereihez, akik látva a törvénybíró zord hangulatát, maguk is tartózkodtak a fölösleges fecsegtől. A lovaikat lenn hagyták, az állatok amúgy sem bírtak volna felkapaszkodni az embereket is alaposan próbára tevő emelkedőn. A hegység meglepően magas volt, gyakran — amikor már az volt a benyomásuk, hogy rövidesen a csúcsra érnek — kiderült, hogy csupán egy teraszát hódították meg. Spencer szándéka az volt, hogy még hajnal előtt olyan pozíciókat foglaltasson el embereivel, amelyek lehetetlené teszik a rablók védekezését. Ha arra gondolt, hogy családjának ómiatta kell szenvednie, a düh még jobban elvakította s ilyenkor türelmetlenül ösztökélte sietésre amúgy is elcsigázott embereit.

Négy óra tájt lövöldözés hallatszott a távolból s az emberek megtorpantak.

— Mi történhetett? — kérdezte fojtott hangon Williams. — Megneszeltek valamit?

— Aligha — mondta bizonytalan hangon a törvénybíró és örült, hogy a sötétben nem látszik, mennyire remeg a keze. — Mindenestre résen kell lennünk. Fiúk — fordult a barátaihoz. — Tudtok bánni még a puskával?

— Azt hiszem igen — mondta Hugh nem túl nagy meggyőződéssel. — Régebben egész pontosan lőttem.

— Én is — bizonygatta Williams. — Igaz, hogy évek óta csak a vásári bódében próbálgatom, de ezt nem lehet teljesen elfelejteni.

Nemsokára egy tisztást pillantottak meg, melynek szélén kipányvázott állatok sötétlet-

tek.

— Azt hiszem, helyben vagyunk — súgta a törvénybíró az embereinek. — Rövidesen a zsványtanyára is rábukkanunk!

Tanácskozássra gyűltek össze, mert meg kellett várniuk, amíg kivilágosodik vagy legalább valamelyest látszani fognak a tárgyak körvonalai. Vaktában előrenyomulni a teljesen ismeretlen terepen kész öngyilkosság lett volna.

Éjfél után Rigoletto arra ébredt, hogy a ház közvetlen közelében több lövés csattant. Ijedten kapkodta magára a ruháit, de még el sem készült vele, amikor többen az emberei közül berontottak a szobájába:

— Megszöktek a foglyok! Valaki leütötte az öröket!

— Micsoda?! — ordította el magát a vezér. — Ti rohadtok, hát ilyen szemét társasággal van dolgom nekem?! Nem képesek két vénasszonyra vigyázni! Gondolom, a gyerek ütött le, mi?! — formedt rá a kábult örré, akit két társa támogatott.

— Nem tudom...jött...pokróccal...innen a házból... s akkor...

— Á, szóval a házból. Nos, fiúk, ki az, aki szabadon engedte a foglyokat? — fordult gúnyosan a többiek felé, de mindenki szemlesütve hallgatott. A vezér dúlt-fúlt mérgében, körbejárta a barakkot a sötétben, de semmi árulkodó nyomra nem lelt. Kis idő múlva visszaérkezett az a néhány ember is, aki a környéket kutatta át, természetesen — eredménytelenül. Az örök reszketve várták a sarokban, hogy Rigoletto ítélezzék felettük, de az csak szitkozódott, szemlátomást elfeledkezve róluk. Ekkor lódobogás hallatszott kintről s néhány pillanat múlva Bob lépett be az ajtón.

— Mi történt? — kérdezte meglepetten, noha jövet már ő is hallotta a lövéseket.

— Megszöktették a foglyokat — mondta kurtán Rigoletto. — Te mivel jártál?

— A törvénybíró nem találta meg...

— Szinte gondoltam. Mert én mind ilyen balfácánokkal vagyok körülvéve, akik egy csemmőre sem képesek vigyázni!

— Viszont — folytatta Bob — Tom Spencer nemsokára itt lesz és azt mondom, hogy ha nem leszünk résen, rövidesen mi kerülünk a barakkba.

— Mit beszélsz? — kérdezte elámulva a vezér s nyomban magával vonszolta alvezérét a szobájába.

Lassan pirkadt a törvénybíró úgy érezte: a szíve a torkában dobog. A fák körös-körül egyre határozottabb körvonalakat nyertek, s fura módon, ahelyett, hogy a világossággal biztonságérzete is visszatért volna, csupán a félelme fokozódott. Tudta: vakmerőség, amit cselekszik, de azt is tudta: nincs más választása. Családja halálos veszedelemben van, minden perc végzetes lehet számukra. Meg aztán: néhány bátor emberrel hadseregeket lehet legyőzni vagy legalábbis megbénítani, nemhogy egy ilyen szedett-vedett csúrhét. Közben hátul a seriff egyik emberét ápolta, aki elájult, amikor egy madár felrepült hirtelen mellőle a bokorból. Hosszasan pofozgatták a szerencsétlent, amíg sikerült magához téríteniük s akkor újra el kellett magyarázzák neki, hogy hol is vannak és mi célból.

Néhány perc múlva a törvénybíró összegyűjtötte embereit. Arca vörös-színű volt, de szemében határozottság csillogott. Elmondta a haditervét. A seriff az embereivel nagy ívben megkerüli a zsványtanyát s a túloldalon foglal el állásokat anélkül, hogy idő előtt jelt adna ottlétükről. Ő, Williamsékkel az innenső oldalról fog behatolni a tisztásra s megpróbálja kiszabadítani a foglyokat. Ha ez észrevétlenül sikerül, nem kezdeményezi a harcot, a fő az, hogy épségben visszajussanak Fort Royalba. Ám ha a seriff úgy látja, hogy a dolgok szeren-

csétlenül alakulnak, valamilyen módon megpróbál majd közbeavatkozni.

A seriff és az emberei hamarosan eltűntek a fák közt, majd egy negyedóra múlva Tom Spencerék is megkezdtek az előrenyomulást. Fától fáig lopkodva haladtak előre s ötszáz méter után valóban meg is pillantották a zsványtanyát. A ház és környéke élettelennek tűnt, gyanúsán élettelennek s Spencer nem tudott szabadulni a gondolattól, hogy ezek itt tudnak róluk s hogy talán fel is vannak készülve a fogadásukra. Egészséges életöszöne azt súgta, hogy jobb lesz fedezékben maradni s kifürkészni a ház gazdáinak a szándékát, ezért intett Williamséknek, hogy maradjanak fekvé. Nemsokára csakugyan nyílt az ajtó s egy bandita lépett ki rajta, fazékkal a kezében, amelyben gözölgött valami. A vállán puská volt s a ház közelében levő kis barakk felé indult.

— Talán a foglyoknak viszi az ételt — súgta Hugh Spencernek, aki azonban nem szólt, hanem feszülten figyelte, hogy mi történik a tisztáson. A bandita eltűnt a bódében és sokáig nem történt semmi. Aztán egy negyedóra múlva újból megjelent, s kezében lóbálva az üres faze-kat, visszament a házba.

— Létezik, hogy őrizet nélkül hagyják őket? — kérdezte suttogva Williams.

— Nőknek nem kell nagy őrizet — súgta vissza Hugh, a törvénybíró azonban megrázta a fejét:

— Nem, nem hagyták őrizet nélkül őket. Az őrv valószínűleg bent van velük.

Kis ideig gondolkodott, majd barátaihoz fordult: — Megpróbálók elkészni hozzájuk. A házat tartásuk szemmel és szükség esetén fedezetek!

Óvatosan elindult, s Williamsék lélegzet-visszafojtva figyeltek. Spencer néha-néha megállt s mozdulatlanul dermedve hallgatózott. Sehol semmi nesz. Újból nekiindult s hamarosan elérte a barakkot. Felegyenesedett s az épület oldalához tapadva, revolverrel a kezében az ajtó felé húzódott. Egy határozott mozdulattal berúgta az ajtót és beugrott. Hirtelen felmérve a helyzetet megdöbbenve látta, hogy őrizet nincs. A foglyok megkötözve hevernek, arccal a földnek. Gyorsan kést rántott s lehajolt, hogy elvágja a köteleiket. Mielőtt észbe kapott volna, az egyik "fogoly" megfordult s öklével az arcába sújtott. A többiek is lerázták köteleiket s Tom Spencer pillanatokon belül fogoly volt. A kelepce tökéletesen működött.

Székely Géza grafikája

A banditák diadalmas üvöltéssel léptek ki a barakk ajtaján, hogy foglyukat a házba cipeljék. Spencer elhűlve látta, hogy Williamsék jelt nem adnak magukról. Fogvatartói gúzsba kötve hurcolták be egy fülledt füst- és italszagú terembe s ott kíméletlenül a földre dobták. Fejét a mocskos padlóba verte, de az erős ütés ellenére nem veszítette el az eszméletét. A kezdeti sokk olyan hatással volt idegzetére, hogy jóformán szenvtelenül figyelte, hogy mi történik vele — csak akkor kezdte düh fojtogatni a torkát, amikor Williams és a seriff árulása eljutott a tudatáig. Ez a két semmirekellő galád módon cserben hagyta s valószínűleg eddig már árkon-borkon túl járnak. Pedig úgy bízott bennük, mint saját gyermekeiben... A rablók még röhögve veregették egymás vállát, amikor nyílt a szomszéd szoba ajtaja s egy alacsony, köpcös, bajszos férfi lépett a helyiségbe. Gyors léptekkel a fogolyhoz sietett, megállt előtte s a dühtől szikrázó szemekkel így szólt:

— A legszívesebben most arrébb rúgnálak, mint egy darab csontot. És ezek a fiúk a tanúk rá, hogy kevesen, nagyon kevesen ússzák meg verés nélkül a Rigolettóval való találkozást. De egy törvénybíró mégsem négyel meg úgy az ember, mint egy közönséges halandót. Még akkor sem, ha úgy fekszik a lába előtt, mint egy giliszta. Fiúk! — fordult az embereihez. — Egyelőre vigyék a szobámba és kötözzék a székhöz. Állandó őrizet alatt lesz és mondanom sem kell: az életével játszik az, aki elalszik szolgálat alatt.

A rablók nyomban teljesítették a parancsot és Rigoletto kezét dörzsölve sétált fel s alá a szobában, az éjszaka óta először simultak ki homolkán a ráncok.

Az eljegyzés napja vészesen közeledett és Spencerné asszony meg Heléna egybesírták a nappalt az éjszakával és fordítva. Tom Spencer-ről és társairól már a negyedik napja, hogy senki nem tud semmit. Helénának idejük sem volt szerencsés megszabadulásuk fölött örövendezni, a gyász újból a nyakukba szakadt. S ezúttal talán még kétségbeesettebben, mint azelőtt, mert az ember a saját baján nem tud úgy bánkódni, mint ha a szeretteit éri szerencsétlenség és a kisujját sem mozdíthatja az érdekükben. Williamsné és Hughné rendszeresen náluk töltötték az éjszakát és keseregtek meg vigasztalták egymást, felváltva.

— Hol lehetnek? Mit tegyünk? — zokogta időközönként Spencer mama. — Miért nem vártak reggelig s akkor most mind együtt lehetnénk!

— Istenem, ha Tedet lehetne értesíteni — sóhajtott Heléna s nyelte befelé a könnyeit, hogy anyját ne szomorítsa el még jobban.

És nem merte szóba hozni előtte azt sem, hogy két nap múlva, vasárnap kellene legyen az eljegyzési vacsora. De Istenem, hogy is gondolhat most ilyesmire, amikor talán életben sincs már az apja! Szerelem, szerelem! Vak vagy, önző és féltékeny! Féltékeny mindazokra a lányokra, akik gondtalanul és boldogan ülhatték meg eljegyzésüket, halálos aggodalom nélkül a szívükben. És csak kavarod az érzéseket, mint egy profi hamiskártyás — mindig és mindig a te javadra! Fájdalom? Bánat? Féltés? Illemtudás? Csak packázol velük s önmagad föléjük helyezed, hogy azt higgyék az elgyötört szívek, hogy te vagy a világon a legfontosabb. És ki tudja? Talán így is van...

A négy nő órák hosszat üldögélt a legnagyobb csendben s fület minden lódobogásra, amelyik közeledett, hogy...most, talán most megáll s nemsokára behalszik a férfiak vidám beszélgetése és föllélegezhetnek, hogy az egésznek vége...elszállt, mint egy rossz álom. De a rossz álom kitartóan velük maradt s egyre követelőzőbben kérte, hogy fogadják már el — úgy is, mint valóságot.

LÁSZLÓFFY CSABA

(Visegrádi napló)

(Regényrészlet)

Nem is haszontalan dolog. Naplót írni. Újabb iga a nyakadba (ha már úgysem tudsz megszabadulni a sok munkától), ezzel szeretnéd megmenteni önmagadban azt a keveset, amitől nem fosztott meg egyezés, kötés — magad ellen fordított "kés" vagy köté, mind a köz javára! —, s ami az időnek szerencsés állása avagy a planetárium kegyes forgása szerint is önkéntes, boldog fogollyá tehet, amennyiben képes elhítni veled, hogy lényednek egy rejtett porcikájával bár szabadon, kedvedre játszodozhatsz.

Ilyen aranykalitkába cseppentem bele Visegrádon.

Békeidőre emlékeztető delejes álomból ocsúdom. Csak feledhetném ébren is a bűzt, a háborús ragályt.

Mi haszna van az ünneplésnek? Kérdezhetném — ha pár órával ezelőtt nem hallottam volna muzsikálni a mantuai vendéget. Ezt a kis fekete, hegyes szakállú urat Monteverdinek hívják (ha jól hallottam, a keresztneve Claudio), és a mantuai herceg hozta magával Magyarországra. (Róla majd később.)

Az olaszosan fűge Monteverdi — nem robusztus, durva élenkség az övé — mindenkiel végtelenül udvarias, meglátszik rajta, hogy szolgálatba szegődött violamestere (talán ötödik éve már?) Vincenzo Gonzaga hercegnek. Holnap fognak koncertet adni muzsikustársával s egy gyermekeleány énekesnő közreműködésével az esztergomi győztesek tiszteletére... Ha hallanád ezt, Bálint!

Monteverdi úr elűságotla, hogy a pápa őszentsége hálaadó misét celebrált ebből az alkalomból. Magam elé képzem VIII. Kelemen rogyant járásával, amint gyalog elzarándokol — a Tevere folyó hídján áttipegve — a Santa Maria Sopra Minerva domonkosrendi templomba. Ott hangzott el ugyanis a tedeum.

A mantuai herceg Rudolf császár rokona; így már érthető, hogy szívügyének érezte részt vállalni az egyre hangosabban hirdett kereszties hadjáratban, mely felől az ilyen vagy amolyan rangú magyar urak mindinkább hasonlóképpen vélekednek: "Szemmel látható egésze és füstje van az oltalmazó indulatnak!"... Feleségek, gyermekek vére a ti fejeteken, segélyhadak. Egy vagdalkozásban kitűnt nemesember éppen Esztergom alatt panaszkolta fel, hogy a jövevény páncélosok udvarházát, mindenét felprédálták, lóra való cifraságait, fegyvereit elkótyavetyélték; a majorságra aztán már csak fojtással lövöldöztek jókedvükben, s a fatörnek feltálat sószejét és puliszkát is felhabzsolták a cselédek elől.

Hát a szegény jobbágy nép hol van még, a reá mért sorsban?! Sok üszke a füstölő háznak!... Ezeknek

a virradatig kornyikáló, részeg hadfiaknak mi volna a válaszuk a szemet csípő igazságra?

Monteverdi úr szabadkoczik: ő is rosszul aludt az éjjel. Honfitársának minősíthetetlen ricsaja miatt még komponálni sem tudott. Restelkedve hallgattam el előtte álmodat, azt, hogy álarcosokkal viaskodtam. Rejtekkúton jöttek; s amint vértre fáklafény hullt az éjben, rögtön sejtettem, hogy mind szoknyavadászok. A legszebb deli hölgyet uruk sátrába szállítják titokban.

"Miért ez a nagy ellenszenv a felszabadítókkal szemben?" — kérdezi csodálkozva az itáliai.

Innsbruck, Linz, Prága jól öltözött polgárai és a kedélyes császárváros után, miközben a dűlős nyomait viselő, jórészt kihalt vidéken eljutottak a Duna-könyökig, bujkáló, bizalmatlan tekintetek követték őket csaknem mindenütt; a pihenőkön rögtönzött fogadásokon is a bécsinél sokkal mérsékeltebb volt a hangulat.

Az én fejemben közben még dűl az álombeli csélcsep játék: tört sóhaj, gyengéd borzongás, aztán egy puha csók s máris aláhull a testet védő selyemlepel! Ilyennek képzeltem mindig az itáliai hódítókat: házard szeretőkné... Ámde most róluk van szó — akik azért jöttek, hogy védőink legyenek. (Lehet, hogy nem hagytak nagyobb nyomot, pusztítást maguk mögött, mint a többi feudális sereg?)

Már eddig is látni lehetett, hogy meghaladja erejüket, amire vállalkoztak. Megviselte őket a hosszú út, a díszes armádia megkopott, elnehezült. S amióta a katonákat járvány tizedeli, a harci kedv végképp odalett. Nem könnyű erről egy civille társalogni. Ráadásul fizetett művész, biztosan megvan a maga baja.

"A herceg őnagysága hány olyan embert hozott magával, akik nem fegyverforgatók?" — teszem föl a kérdést Monteverdinek.

Mint kiderül: ezerötszáz fő csak személyi kényelemre! Micsoda fényűzés!...

Monteverdi úr a mantuai udvarról mesél. A művészetpártolásban jeleskedő Gonzaga őrgörök példás kis paradicsoma Észak-Itáliában található, három tó zárja körül.

Társalgó partnerem, jóllehet rokonszenvenezni látszik velem, még bizalmatlannak mutatkozik, tudván rólam, hogy hivatalos meghívottként veszek részt az ünnepségen.

Sok haragos prédikátor! Földugulás ellen keselődő (más néven: a lecsüngő virágú haranglábakból való) főzetet ajánlok nektek. Hátha abbahagyjátok végre a hangos trombitálást, hogy: "Kiáltó szó vagyok, az Úr beszél belőlem!"

En beérnem örökre ezután a tü-

néményes halk muzsikával, melylyel Monteverdi és kis kamarazene-kara megajándokozott az este. A melankóliát is jobban kitisztítja az emberből, mint bármely egyéb, legyen az akár szárazfű, amire a bábák esküdnek, hogy a bélsár, a fekete epe is rettegi, de még kígyót, gyíkot, minden rossz éjjeli képzelgést kiűz, mondják, a házból.

A török ágyúk üvöltése sem foszthatott meg a rendkívüli élvezettől. A Glóriát zengő égi hang és zeneszerszám az igazi keresztényi erős fegyver a törökök ellen. Abéke esélye. Meg is jegyezte valaki, hogy ha meghallja a török Monteverdi muzsikáját, menten mantuai pasaként fogja őt tisztelni.

A sátor táborban megrendezett koncerten jelen voltak az aranyláncos hadvezérek. A Nógrád várát visszaszerző Pálffy Miklós báró, Zrínyi György gróf, ki Bercenec, Csurgót és Babovát foglalta el tavasszal, Forgách Simon báró, a budai pasa megleckéztetője Pesttől alig egy ugrásnyira. Köztük volt a házardjátékokat kedvelő, undok képű Hardegg gróf is, a győri várkapitány, aki a Székesfehérvárt ostromló katonáknak érthetetlen módon hátraarcot vezényelt... Lenőtt szemhéj, zacskós toka; a nehéz boroktól vagy a hosszú, unalmas poroszkálástól el-elbóbiskoló, hortyogva elterpeszkedő vitéz hadfiak! (Ne nevezem meg őket egyenként.) Inkább vadásztak volna csókára ezalatt. Még szerencse, hogy egy-egy élénk futam s a trillák serkentő gyanánt hatottak olykor.

Vincenzo herceg különben gyöngélikedik. (A nyájás műzsákért persze neki járt a legfőbb köszöntő taps és hála.) Szeretné többet megtudni Monteverdiről és muzsikustársairól. Túlságosan felkavarták a lelkem.

Ez a zseni újabb és újabb remekművekkel lepi meg a világot. S közben esendő ember ő is: pár hónapja nősült, énekesnő hitvese is vele tartott a hercegi kísérettel, de kénytelen volt visszafordulni útközben, mivel a férj szegényes járadékából állítólag nem telt ruhára s egyéb nélkülözhetetlenre.

Közben temetésen vettem részt. Szokatlan, nyomasztó csendben zajlott le. A sírásók siettek, a szél elvitte a hangokat. Alig ért el hozzám néhány távoli szófoszlány s a domboldalon futkározó gyermekek kiáltozása. A könnyecskéket is mintha a fukar időhöz mérték volna. Alig váltak le a szempilláról, a hideg máris felszárította őket.

Sekély sírűreget ástak, a föld ugyancsak kemény volt. Átfáztam, amíg a koporsót végre leeresztették a mélybe...

Együtt maradni? Van-e értelme ma a családalapításnak?

Monteverdi felszabadultnak látszik. A számunkra jobbára monoton izgalmakról akar hallani. Hogy nyakunkba csorog az eső, míg sikerül elvánszorognunk egy még föl nem perzselt város falai alá... Tűznyelvek, vértajtékos, nyel-

vetlen tűszok látványa! — már undorral tölt el. Kocog a csont, a patkóvasak szikráját, mint kukacokat, elnyeli a ködpárás föld. A sűrű borsos vadon nem ereszt át nevetést, zokogást. A kapuőrök tán nem is veszik a fáradságot, hogy megzörgezzék a láncot s a tolórudakat, ha meglátják azt a rakás szerencsétlenséget, akik a reggeli csapatból még megmaradtak, és be szeretnének kérezkedni a kapu mögötti viszonylagos biztonságba.

"Bravó — mondja kacagva a komponista. — Keleti rémtörténet? Anekdota?!... Mindegy, jól jön egy kis felkocogott drámaiság."

Elárulja nekem, hogy egy lírai tragédia — favole in musica — foglalkoztatja éppen. Három madrigál-gyűjteményét már a tegnap megmutatta. Rövid lírai dalokon kívül elsősorban Tasso eposza: *A felszabadított Jeruzsálem* köti le minden energiáját.

Violára, chitarronéra és más — nálunk ismeretlen — hangszerekre is komponált már zenét. A tüzes magyar táncok nagy hatással vannak rá. Megkérem, hogy meséljen valamit Vincenzo hercegről. Lát-hattam, mondja kétértelmű mosollyal, hogy mennyire fiatal tehetségeket vesz prátfogásába őnagysága. Mint amilyen az este hallott énekesnő is. Catarinára nagy jövő vár; pártfogója — a mantuai udvari hagyomány szellemében — kitaníttatja. Persze feddhetetlen szűznek kell lennie, amikor bekerül az udvar nyilvántartásába.

"És utána?"

"Beszéljünk a muzsikáról inkább" — néz a szemembe lehangelten.

"Az éjt, a sötétet fekete hangjegyekkel jelöljük — mondja legközelebb az ifjú maestro. — A magas, fenséges ég vagy a mély, alacsony jelentéseket — mutatja a kottalapon — a dallamvonal emelkedése vagy süllyedése fejezi ki. A szavakat tisztelve komponálunk. A beszéd a harmónia ura — nem pedig szolgálja!"

Ezt azonban mintha már nem a legnagyobb meggyőződés hangján mondaná.

"És mi ez a két üres egészhang?" — kérdezem.

"A tekintetet jelképezi — jegyzi meg szórakozottan, majd egy újabb élményével hozakodik elő. A vacsoraasztalnál hallotta. — Valamelyik vár ostromlói nem várt akadályba ütköztek. A falakat körülfogó várárokból nem lehetett látni, csak a győztes örömujiogás után győződték meg arról, hogy a védők az árok fenekétől föl a falak csipkázatáig töltőanyagként nem homokot, fatörzseket vagy követ használtak, hanem emberi hullákat..."

"Ez éppolyan meglepőnek látszik itt — próbálom a kottalapra terelni megint a figyelmét. — Zászlós hangjegyek sűrű sorokban. Mint valami erdő." "Eltalálta, uram" — hangzik a felelet.

Még mindig a meglevenedet

muzsika hatása alatt vagyok. Szí-
vem templomhajó, megtelik biza-
lalommal.

Már este lesz. Még semmi ve-
szély. Kuporgok; mint nagyanyám
suhogó rokolyája, terül fölém a
nagy, mennyei béke.

"Csábos, léha nap ígérkezik —
súgja a fülemben Monteverdi. —
Ígaz, nem nekünk."

Hiába kérelem, egyelőre nem
siet megmagyarázni talányos kije-
lentését, csupán annyit jegyez meg,
hogy a herceg megunt a barbár
állapotokat, s úgy hírlík, alibit ke-
res, hogy búcsút vehessen tőlünk.
Mármost a magyaroktól.

"S mi lesz a hadsereggel?" —
kérdem.

"Ők is szedik a sátorfájukat. Rólunk,
a kegyúr sleppjéről — jegyzik meg kese-
rű gúnyal — ne is beszéljünk."

A császár megbízottjai előtt
Vincenzo herceg arra hivatkozik,
hogy elfogyott a zsoldpénz. A her-
nyó bajuszú hercegnek dézsával
hordják a melegvizet a hordozható
márványfürdő-medencébe. De hi-
ányzik neki a rézcsapos falikút.

Monteverdi kapkodva gyűrött
levélcsomót tereget elém.

"Őn tud latinul, mégsem érti. —
Hallgatásom próbára teszi türel-
mét. — Ezek mind kérelmező leve-
lek; én írtam őket. Kénytelen
voltam hosszú könyörgésekbe bo-
csátkozni (az eltávozásommal fe-
nyegetőzni túl kockázatos lett volna),
hogy a magam és a felesé-
gem több hónapra elmaradt fizeté-
sét a herceg kegyeskedjék végre
kiutalni."

"És?..."

"Nem lehet tudni, mi fog törté-
nni. Vincenzo Gonzaga szeszélyes
kegyúr. — Lesüti semét, mintha
megbánta volna őszinteségét. —
Várom, hátha elkapja a nagylelkű-
ségi roham. Az is lehet, hogy legkö-
zelebb kinevez udvari
karmesterének, mi több: megadja
nekem a Mantua polgára rangot."

Nemcsak isteni akarat szerint
keletkeznek országok, birodalmak.
A sors szeszélye is közrejátszik.
Nem mindegy, hogy hol és mikor,
ki tartja kezében a rakoncátlan, el-
szabadult lovak hámját!... Ebben
egyetértettünk.

A művészek egészen más csil-
lagzat alatt születnek. Sajnos, meg
kell osztaniuk a földet az erőszak-
osokkal és az ostobákkal.

"Ez a megosztás számunkra a
lemondás tökéletességét jelenti
csupán? Ön is így képzelem?" —
pazarolja reám szomorú vigyorát
Monteverdi.

Habozok a válasszal.

"Hallotta Catarina tündéri é-
neklését — folytatja kissé kihívóan.
— Ön nem érzett semmi különöset,
miközben hallgatta?... Én azt érez-
tem, hogy pórúss, erjedő őszanyag-
ból hirtelen újjászületlek a ho-
mályban. És magamba fogadtam a
bujá zöld öröm zuhogását, a tüzes
virágözönt."

Továbbra is néma maradok.
Nem merem hangosan kimondani,
hogy mindaz, amit hallhattam: a

madrigáljai és a viola de gamba
húrjainak zsongása valami égi ere-
detű varázslattal töltött el; éreztem,
miként árad szét bennem a fény.
Mint mikor két napja tartó zivatar-
ban ütemes egyhangúsággal imbo-
lyogsz a kengyelben elcsigázva, s
ahogy átjár a zene, egyből élesen
látod magad előtt a szennyes ára-
datot, s az ösvények alatt minden
kányarulatnál a várakozó halotta-
kat — egyik-másik közülük még
üldögélve, de már üveges szemmel
mered élete szürke vizére... S a kö-
vetkező pillanatban, ha netalán ki-
fordulsz is a nyeregből, vagy
kezedből, mint egy kibomló szalag
vége, elszabadul a gyeplő — meg-
érted, hogy semmi sem mindegy...

"Őn úgy hallgat, mint a megtes-
tesült bűntudat" — érinti meg a vál-
lamat Monteverdi.

Rossz hatással vagyok rá bizo-
nyára. Bevallotta, hogy egész szer-
vezetét megviselő erőfeszítés szá-
mára minden partitúra, hát még az,
amelyikben a szenvedélyek végle-

belőlünk bús dalok,
te megélsz belőlük — s én belehalok.

Már említettem a szerző nevét,
azt hiszem. Lovagi rangot is nyert:
Giovan Battista Guarini."

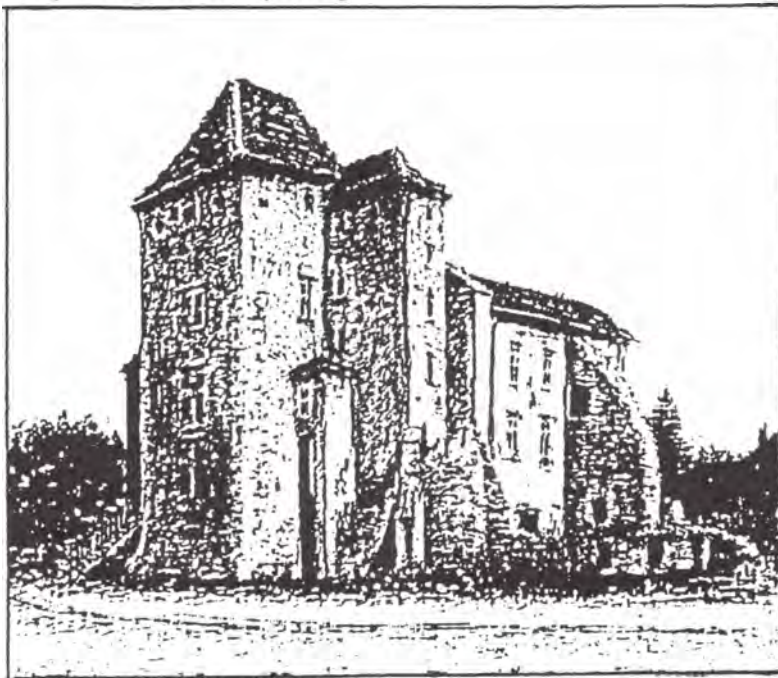
(El ne felejtsem a lovag nevét.
Tassónak barátja, követséget veze-
tett volt Lengyelországban, s tár-
gyalt Báthory Istvánnal.)

"Az én derék hercegem egészen
a maga képére gyúrna, ha hagy-
nám" — fejezte be bizalmas vallo-
mását Monteverdi.

Én ezt komoly figyelmeztetés-
nek vettem, noha ő nem annak
szánta.

Tassót olvasgatom. "A dolgok
hullnak, kelnek, csillapodnak /
röptöd során" — hangzik monológ-
ja az Időhöz, majd így folytatja:
"tép a gazt... király tornácán ami
megterem..."

A fiatal komponista önmérsztő
megjegyzésére gondolok: "Tasso
sohasem habozott napfényre hozni
a meztelen igazságot!"

Vajnai János rajza

tesen (már-már végzetesen) válta-
koznak — a komikus összefonódik
a patetikussal. A formalitásokat el-
őtérbe helyező szolgálat, sajnos, túl
sok idejét veszi igénybe; de abban
reménykedik, hogy sikerül kisza-
badulnia a szürke mantuai légkör-
ből (a korábban ecsetelt udvari
pompa fénye, lám, egyből szerte-
foszlott!), s Velence pártfogása fel-
szabadítóan hat majd művészetére.

"Ne képzelje, hogy üldözési
mániában szenvedek, mint aho-
gyan Tassóról is híresztelik — hara-
pott bele egy szárfított fűgőbe
Monteverdi. — Csak zárójelben
mondom: e génusz, félek, hogy
tragikus sors előtt áll. Egészen
megrendítő — Elkézdett idegesen
föl-alá járkálni. — Vincenzo herceg
törődésével, őszintén szólva, én
úgy vagyok, mint azt egy otthoni
kiválóság verse foglalta:

Ó, mily kedves vagy ebben a
kalitkában, lelkem, kis madárkám
s jaj, hogy hasonlítunk egymáshoz
itt mi ketten!...
De még egyformán zengenek

Ma élénk beszélgetésre került
sor Monteverdi és köztem. Meg-
tudtam, hogy Tassót örültek nyil-
vánították, s hosszú évekre az
elmbetegek cellájába zárták. Kiszá-
badulását a mantuai hercegnek kö-
szönheti, akire nagy hatást
gyakorolt a költőnek az érzéki gyö-
nyörök, a világ szépségét merés-
zen feltáró szenvedélye.

"Nem találja ön különösnek —
mosolygott rám Monteverdi —,
hogy a ferrarai inkvizitor szerint
Tasso maga jelentkezett nála, s kér-
te, hogy vessék alá tortúrának, gyö-
törjék meg kötéllal vagy tűzzel,
amíg be nem vallja, hogy eretnek."

"A vallási örület rohamait ná-
lunk más példával tudnám illusztrá-
lni."

Az elválás óráját riasztó epizód
zavarta meg a találóban. Sebesülte-
ket hoztak. A hordágyon megcson-
kított öreg végvári vitéz, az ágyú-
zás elnyomta halálhörgését...

Az olasz vendégek eltolták ma-
guk elől a terítéket.

"Amint Tasso írja: térdig izzó har-

ci poklok kavargásában gázolva —
borzalmas képek, rémes veszedelmek
vesznek rajtunk erő!" — jegyeztem
meg, most már A megszabadított
Jeruzsálem ismeretében az aggo-
dalmaskodó Monteverdinek.

Sápadt arccal ült velem szem-
ben. Keze idegesen babrált az asztal-
kendővel. Korábban Vincenzo
hercegről ejtett pár kétértelmű szót:
"A dölyfös kandúr!... Egy idő után
már a győzelmi pózban való tet-
szelgés sem elégíti ki." Valahogy
így jellemezte mantuai gazdáját.

Most szórakozottan bólintott
arra, amit mondtam.

"Örülök, hogy az ön tetszését is
elnyerte. Ha megengedi, én is idéz-
nék valamit tőle:

Szemérmesség ékes titulussát
semmire tartod? s az erényes
nőkét?

hogy az ellenség táborába fuss át,
szégyent keresni, éji szeretőkért? ...

Találóbban nem is írhatta volna
meg a látnok zseni! — fűzte hozzá.
— Sejtí már, ugye, hogy kandúr
őnagysága mit forgat a fejében
megint?!"

"Catarina?" — szaladt ki a szá-
mon.

"Ha igaz, most dől el a csata —
hajtotta le fejét Monteverdi. Ajka
remegett. — A herceg ma reggel
még nem mutatkozott, s mi már
indulásra készen..."

Elköszöntünk egymástól.
Amint távolodott, karja erőtlenül
lógott kétfelől.

Az énekesnő kis, piros szájával
éppoly élénk, csapongó volt, mint
azelőtt.

"Nem hallja Vénusz és Cupidó
énekét? — kérdezte tőlem vidáman
Monteverdi, és megszorította a ke-
zemet. — Valahogy így fog hangza-
ni a *Kegyetlen Nők* bevonulása... —
És füttyölni kezdte a melódiát. —
Akik nem viszonozták a férfiak
írántuk táplált gerjedelmét... Egy
készülő szánpadi tragédiából
van ez — s füttyögni kezdett meg-
int, könnyedén, kellemesen. Tekin-
tete közben Catarinát kereste. —
Egy "kegyetlenke" — mondta —
megindítóan búcsúzik a fénytől, hi-
szen, említettem már, ugye, vissza
kell térnie a Pokolba... Oh, szegény-
ke, szegényke! — énekelte ki a szava-
kat. Most még inkább komikus
volt, mint fájdalmas. — Ez lesz a
kórus... Képzelné viaszsárga álarc-
okat maga elé, amint a kárhozatba
tartó lélek szívből fakadó áriáját
hallgatják..."

Arcán kis fintorral még felém
integtetett kalapjával, amikor be-
szállt muzsikusi társai mellé a kocsi-
ba. Valami hirtelen azt súgta nekem
egészen belülről, hogy a rögtönzött
szereplés közben magára is gon-
dolt.

A zsoldosok szitkozódtak,
ahogy a könnyű fogat elhajtott a
toporzékoló lovak mellett a sárban.
"Lakájok!" — repült egy harsány ki-
áltás a tömött kocsi után. Én, a mad-
rigálok egyik gyűjteményével
kezemben, ügyelve bámultam a tá-
volodó maestro nyomába, hogy a
felcsapott sár rám ne fröccsenjen.

MOLNÁR H. LAJOS

Volt egyszer egy udvar

(Részlet)

(folytatás előző számunkból)

Említettem valamikor, hogy minden évben elutaztunk a nyár elején két, kettő és fél hónapra. Hogy miért és hova, ennek az elbeszéléséhez vissza kell kanyarodni néhány esztendővel emlékezetem időszámítása elé, pontosan oda, amikor a háború frontjával áthaladtak apám méhesén az oroszok. Ezt az eseményt később úgy tanították nekünk az iskolában, hogy a "dicsőséges Vörös Hadsereg felszabadította hazánkat". Együttal felszabadították apám méheket is, a legtöbbet elpusztították. A negyven kaptárnyi méhesből a "dicsőségesek" elvonulását követően apám össze tudott szedni vagy öt-hat kaptárnyit.

Elkezdte ismét felszaporítani az állományt, előbb csak kedvtelésből, aztán kényszerből. Ki-kijárt tavasszal és ősszel a városszéli kertbe, ahol a "zümmögő vagyont" gyarapította, a gazdának persze fizetett azért a soha nem használt kertvégi vékony földszárvért, melyen a kaptárjai sorakoztak. A hobbi igen hamar vált muszájselekvéssé, egy időben azzal, hogy apám beállt gyárimunkásnak, s én megszülettem. Három személyt nem lehetett eltartani a kevéske fizetésből. A húsz-huszonöt kaptárnyira felkínlódott méhes pedig ott, a városszéli kertben csak annyi mézet gyűjthetett, ami nekik elég lett volna télire, de hasznát nekünk nem hozták, ezért kellett mézelő virágoktól gazdag helyre vándoroltatni. És vándorolt vele a család, én is egyéves koromtól, mivel nem volt kire hagyniuk.

Így fordulhatott elő, hogy amikor már nemcsak a világon voltam, hanem kezdtem ráeszmélni is, régesrégől ismerős, természetes tartozékként látogattam a havast, nem meseországként zúdult rám, mint alkalmi turistára az egzotikus táj.

Sok éven át jártunk ugyanarra a jól kiválasztott helyre. A jó hely nem az, ahol szép a kilátás, a környezet, különben a havason mindenütt szép volt. Jó helynek a mi szemünkben az számított, amelyről a méhek elérhették a lóherés-lucernás-

ezervirágos réteket, melyeken nem legeltek marhák. Marhák persze mindenhol legeltek arafel és juhok is, de lennie kellett a közelben kiterjedt, gerendakerítéssel védett kaszálónak vagy inkább kaszálónak is, ahol csak a méheink legelnek s ez a majdani takarmányt semmivel sem károsította. Egy-egy nagyobb málnás sem hiányozhatott, melyet ugyan nem ültetett senki, mégis ellepte a fakitermelés után erdő nélkül maradt hegyoldalakat, gerinceket. És ha a ritkán előforduló kopár terület valamelyikén epilópium is nőtt, az már nem is jó hely volt, hanem ideális.

Ha az időjárás megengedte, a méhek a leghamarabb nyíló virágokat találták meg a kaszálón, aztán a málnavirág porátamatát hordták a kaptárba, legvégül az epilópiumos rétekről szállingóztak hazafelé a szerzeményüktől megvastagodott lábaikkal. Kedvező esetben egy nyáron kétszer-háromszor pergethették ki a mézet a csordulásig telt lépekből. De általában a havasi viharok beleszóltak, a virágzás egyikét, másikat vagy mindegyikét elverte az eső. Ezért kellett a "jó helyhez" legalább háromféle lehetőség: hátha az egyik bejön.

A jó hely, ahova le is pakoltunk, ilyenformán csakis egy nehezen megközelíthető erdei tisztás lehetett, távol az emberlakta vidéktől. Kaptárszállításra alkalmas hegyi utak hiányában csakis olyan völgyecske jöhetett számításba, ahol a fakitermeléshez, pontosabban a rönkök szállításához használt keskeny nyomtávú vasúton kisvonatok közlekednek.

Apám talált magának egy ilyen erdei tisztást, és a helyet, a kilométerkő pontos megnevezésével bejegyeztette a méhészegyesületnél, ilyen szokás járta, így nem pofátlankodhattott oda senki előtte vagy a nyakára. De ilyen pofátlankodó akkoriban nem volt, sohasem említették, hogy ilyesmi előfordult volna. Minden méhésztudta, melyik az ő vadászterülete, és melyik a másiké, illetve hogy egészen pontosan kié.

Mindig kora tavasszal kezdte apám a készülődést, a-

nyámmal mi ebben még nem vettünk részt. Saját gyártmányú, abroncsozott fakerekű, kézzel húzott kasszakerén az öreg hazaszállította a méhészegyesületnél megelőlegezett tápszerekkel és egyebekkel kevert, emberi fogyasztásra alkalmatlan, rossz minőségű cukrot, olyan harminc-negyven kilós papírszakokban. A konyhai vaskályhára helyezett óriási fazékban ebből szirupot készített, ezt hordta ki a városszéli méhesbe. A szirupot rálocsolta a kaptár kereteire, be a lépek számtalan lyukacsájába, így "erősítette fel a családokat". Vagyis jó erőbe hozta a méheket, jó "kondícióba", hogy amikor kiviszi majd őket a havasi mezőkre, ne azzal foglalatalkodjanak, hogy téli aléltságukból nagy nehezen magukhoz térjenek, hanem uccu, nyomás mézet hordani, hiszen betegség kizárva, s fel vagytok táplálva!

Anyámmal együtt testestől-lelkestől akkor ugrottunk fejest a készülődésbe, amikor a méhészegylettől kölcsönkért pénzből két héttel az indulás előtt nekiláttunk a bevásárlásnak. Nem kellett bespejzolni egész nyárra, de azt a néhány alapvető dolgot mindig muszáj volt beszerezni: sok lisztet, kevés cukrot, még kevesebb sót, tíz közepes méretű csirkét és három tojástyúkot. Ezeken kívül csak tényleg apróságokat, élesztőt például, s az elemózsiának szánt fejezetet ezzel apám ki is pipálhatta a füzetből.

A majorságot leszámítva, az egész — edényekkel, evőeszközökkel együtt — elfért egy üres duplakaptárban, ami aztán a nyári éléskamránként szolgált. A tyúkok és a csirkék az örök időktől létező, apám által fabrikált ketrecekbe kerültek. Egész garderóbunk elfért az egyetlen ruháskosárban, az ágynemű pedig egy szimpla kaptárban. De a szalmazsákokkal, a pokrócokkal és a mézesbödönökkel együtt mindez már nem fért a kasszakerén, úgyhogy amikor eljött az a bizonyos szombat, az indulás nagy napja, a fuvaros először a lakásunktól szállította ki ezt a kisebb rakományt a vasútállomásra, arra a rakodóplatzra, mely mellett a kibérelt marhagagyonunk vesztegelt. Oda le-

pakoltunk, anyám őrizte. Én pedig felültem a fuvaros mellé, s figyeltem, egyelőre milyen könnyedén lépked előttem a két erőteljes, dús izomzatú, dagadó erekkal díszített paripa.

Apám a méhesénél várt, neki esteledésbe kellett zárnia a kaptárak röpnylásait, hogy mire mi a stráfszekérrel odaérünk, már pakolhassunk is, a kaptárakat ő a fuvarossal együtt, én pedig az apróságokat ügyeskedtem a szekér mellé: a méhészszerszámokat, az anyanevelőket, ezeket az apróbb kaptárokat s a már kihordott kaptárak alól feszabaduló rudakat, bakokat... A méhészlak, a bódé viszonylag hamar szét-szedhető és összerakható elemekből állt, emezek pedig egymás mellé alaposan összeillesztett vékony deszkákból; amit szétárt karommal már átértem, tudtam hordani egymagam.

Évek óta tudomásul vettük, anyám mégis mindannyiszor — most is — sűrűn ismételteti:

— Én nem tudok emelni, én nem tudok cipelni, nekem fáj a hátam, nekem fáj a lábam!...

— Nem baj — szól neki apám, mint mindig. Pedig baj, s mindenek közt a legnagyobb, hogy egyfolytában jártatja a száját. Karattyol egyebet is:

— Ne oda tedd!... Az úgy nem jó, öreg!... Mondom, hogy le fog borulni!... Hát ha azt is oda rakod, én hova üljek?! — toporzékol az amúgy állítólag fájós lábával.

— A seggedre, de gyorsan! — elégeli meg apám, akinek a dühtől lesz olyan a homlokán az ér, mint az igavonó lovaké. — És fogd már be a szád! Azt a kutyaúrstenit!!!

Hiába na, a házi békét cipelik magukkal ide is, a havasok közé is... Szerencsére, itt az állomás rakodóterén nincs spájz, így ezúttal anyám nem lesz öngyilkos. Csak durcásan ráül a ruháskosárra és motyog tovább, oda sem figyelünk, nincs idő hangulatos tereferére, sietni kell, nemsokára jön a mozdony, hogy betolassa marhagagyonunkat a tehervonat szerelvényébe. Addigra már anyámmal el kell bújnunk valahol a kaptárokon, a bódédalak mögött, és tényleg kuss, mert a vagonban ingyenes mindössze egyetlen kísérő lehet, ha ennél több van, akkor muszáj kifizetni a személyvonatra szokásos menetjegy árát. Márpedig nekünk ott kell spó-

rolni, ahol lehet. Itt és most ezzel lehetne, ennyit anyám is felfog, mert végül elnémul a sötétben, a búvóhelyünkön.

Tolatnak, s mint mindig, most is alapos megrázkódtatásokkal: úgy odacsapják a mi marhavagonunkat a többihez, hogy még egy teljes percig himbálózunk alattunk a kaptárok. Még egy kicsit kell várni, aztán indul a tehervonat, de nem olyan finom mozdulattal, mint a személy, hanem egy erőteljes rándítással, mintha vagy mi lennénk tényleg marhák, vagy a mozdonyvezető. És nem enyhén fokozódó gyorsulással lendülünk előre, hanem nyúz, tép, rángat bele veszettül az éjszaka sötétjébe, szédül tőle az ember.

Nem állunk meg minden álmón, csak ott, ahol vagont kell leválasztani vagy hozzácsatolni a szerelvényhez. A mi úticélunkig ilyen hely kevés van, általában csak kettő: Szászrégen és Déda. A marhavagon szellőztetőnyílásán lesem a mellettünk megállás nélkül elhaladó kivilágított álmósokat, pedig kívülről tudom a nevüket: Sáromberke, Gernyeszeg, Körtefája, Magyaró... Most nem állunk meg sehol, még azon a két helyen sem. Közeledünk: Ratosnya, Palotailva... Gödemesterháza. Itt lassít és hirtelen fékezéssel megáll a vonat. Miattunk, mert mi jöttünk ide, Gödemesterháza.

Leválasztják a vagonunkat, és egy tolatómozdony félrelöki a rakodóhelyre, ahol a rönköket pakolják át a kisvasútról a nagyra. Most már lehet beszélni, lehet mocorogni, elő is lehet bújni. Anyám kezdi a szokásosait:

— Jaj, te öreg, nagyon kell pisiljek! Hol lehet pisilni?

— Ahol szoktál: a vagon túloldalán a kerekre...

Nincs idő foglalkozni anyámmal, egyéb gondjaink vannak: át kell rakodni a keskenyvágányú vasút fedetlen kocsijára. Egyáltalán: itt van a kocsí, a mozdony, Vezér, a mozdonyvezető és Sanyi, a fékező?... — néz szét izgatottan apám a derengésben. Persze, hogy itt vannak, mint mindig, amikor előre megbeszéljük velük és megrendeljük egy bizonyos vasárnapi hajnali fuvar. Ők ilyenkor mindig ott vannak pontosan. Most is várnak ránk. Sanyi üdvözlő elsőként apámat, aztán olajos, fekete-degenyeges kezével beletrá a hajamba. Semmi baj, örök időktől tudtam, hogy nem ko-

szol össze, mert nem az imént lett olajos és feketén-degenyeges a keze, ez már két évtized alatt ivódott a bőrbe, akár mennyit mosná, akkor sem szabadulna tőle, mint ahogy most sem tudná a hajamba törölni.

— Jó reggelt, kicsi úrfi! — köszön rám a tőle megszokott módon, melyen én csak vigyorgni tudok mindig, mert nem értem, mitől vagyok én neki úrfi, de azért az illendőség megkívánja, hogy fogadjam is az üdvözlését:

— Az Isten áldja, Sanyi! — mondom ilyenformán, mert itt ők így szoknak köszönni, s a bácsizást tőlem rossz néven veszi.

— Jó reggelt, Sanyi — köszön neki apám is, aki az úristen nevét csak a kutyáéval együtt szokja használni.

— Adjon az Isten pálinkás jó reggelt! — köszön Vezér is, a mozdonyvezető, pedig ő nem iszik. Sanyi piál rendesen, hozott is neki anyám saját készítésű köménymagos pálinkát a szatyrában, de addig Sanyi nem kap, amíg a munkáját be nem fejezte.

Apám Sanyival nekifog az átrakodásnak, mi csak nézzük. Nem mintha kókadoznék az átvirrasztott éjszaka után, nem is lehetnék fáradt vagy álmos, ez az éles levegő nem hagyná, hasogatja a torkomat, a mellemet, nem engedi ernyedni az izmokat, pilledeznem az eszméletet, engem sem hagy estig aludni, minden évben legalább fél napig újra kell havast-szoknom. Azért nem segíték a munkában, mert ilyenkor apám szerint csak lábatlankodnék. A marhavagon és a plató (így hívják a keskenyvágányú fedetlen kocsiját) közé két gerendát tesznek, rá bódéoldalakat, s a hevenyészett hídon óvatos léptekkel áthurcolkodnak. Vezér is csak cigarettázva nézi, s bár látja, hogy készen vannak, mégis megkérdi a biztonság kedvéért:

— Kész? Mehetünk?

— Igen — mondja Sanyi apám helyett, amikor már mindannyian a platón csücsülünk.

Vezér ekkor gördíti oda kedves kis mozdonyát, a Kávédarálót, alig érezni, inkább hallani a koccanást, amint az ütközők egymáshoz érnek. Sanyi összeakasztja az egyvagonos vonatot, sípjába fúj, s olyan lassan indulunk a két szikla kö-

zé, mint egy luxusvonat. Vezér hármat füttyent a mozdonya sípjával a kedvemért. Sanyi pedig azzal a sületlen trükkjével idegesít, hogy ő menet közben is fel tud ugrani. Végre felugrott, semmi baja, egyet kacsint s mutatja a patakat (Göde pataka mellett mászunk felfelé, a még magasabb hegyek közé):

— Kicsi úrfi, várják már a pisztrángok!

— Ugyan, Sanyi — mondom, hogy végszót adjak a poénjához.

— Bizony ám! Épp az este beszéltem az egyikkel horgászás közben, s azt mondta, csak a Tubi úrfi gilisztáját hajlandó bekapni.

Az ötszázas kilométerkőnél hagyjuk el a falu utolsó házát, a tízezerszázasnál fogunk megállni, se addig, se ott embert nem látunk. Kétezer méternél ismét hármat füttyent Vezér, és kissé visszafogja a lendületet, itt van az elágazás, ahol egybefolyik Kisgöde és Nagygöde pataka, de szétválik a völgy két részre, vele együtt a vasút is, mi Nagygödére megyünk. Sanyi menet közben leugrik, a váltót átállítja Nagygödére, majd mikor már a jó vágányon haladunk, visszaugrik és gyorsulunk. A völgy itt szűkül, és még sokkal szűkebb lesz hamarosan. Annyira alacsony a köd, hogy helyenként fölötté lehet látni a fenyvest és a világosuló eget, aztán sűrű is olyannyira, hogy egybehömpölyög a Kávédaráló füstjével. Odafönt süt a nap, mögöttünk és alattunk nem is köd az, hanem inkább vattacukor. A tízezerszázás kilométerkövet már látom, a mellette lévő tisztást még nem a fáktól, melyek a platóig érnek mindkét oldalon, de Vezér füttyent hármat mozdonya sípjával a kedvemért, vagy azért, hogy felköltson, ha elaludtam volna. Dehogyan aludtam el!

A sín pár és a tisztás között folyik a patak, rajta két egymás melletti vastagabb rönköt hívnak hídnak, ezen egyensúlyozva átvinni a kaptárokat úgy, hogy egy se essen a vízbe, kész artistamutatvány, anyám üres kézzel is csak visongva-reszketve tudja magát átidétlenkedni. Nekem itt ismét hasznom van rögtön az elején: áthordom a bakokat, a rudakat, melyeket apám helyez el és pockolgat alá, míg vízszintes lesz a kaptárok állványa. Aztán miközben a kaptárokat rendez-

getik a helyükre, átvihetem az apróbb csomagokat. Csak az okoz nehézséget, hogy anyám egyvégtében rikoltozza: ne menj, tedd le, le fogsz esni, kelj fel, ülj le!...

Amikor minden holmink a patakon túlra került, Vezérék indulnának vissza. Sanyi előbb megissza az üveg pálinkát. Mindig mind megissza, ezt még anyám nem tudta úgy elcseszni, hogy Sanyi kiköpte volna. Elmennek, de nagyon igyekezve, mert az következik, amitől ők rettentesen félnek: apám kiengedi az addig bezárva tartott méheket. Ő méhészsíkosot vesz a fejére, vehetnénk mi is, de jobb behúzódnunk az erdőbe, mert ilyenkor a méhek nagyon vadak, bebújnak a nadrágszárba, de még a kötött pulóver ujjá alá is, nem tudom, hogy csinálják. Apám tehát szól: engedem ki a méheket, úgyhogy... Úgyhogy nekünk tünés. Elsők a méhek, azután következünk mi. Majd egy jó óra múlva, ha már kidühöngtük magukat a fullánkosok szabadulásuk fölötti kedvükben... Csak ezután foghatunk a mi házunk összerakásához.

Dél lesz, mire fedél kerül a fejünk fölé, ezután lehet falni valamit. Utána sem pihenés következik, hanem rendezgetés, a bódéba polcokat kell csinálni, ahova felpakolhatjuk a legszükségesebbeket.

Már sötétedik, amikor apám azzal köszön el, hogy "a többi majd hétvégén". Neki indulnia kell, legyalogol több mint tíz kilométert, késő este felszáll egy személyvonatra, hogy hétfőn kora reggel betudjon menni a gyárba. A kéthetes szabadságát két részben venné igénybe, egy-egy hetet a remélt pergetések idejére.

Maradunk ketten anyámmal a Görgényi havasok igazán fényes csillagai alatt, melyek hosszú ideig himbálózunk jobbra-balra, ők fognak elringatni.

Még jó ideig nem tudok elaludni, ott csobog a patak a fülem mellett, újraszoktatgatom magam a hangjához s a fenyő szagához. Ahhoz, hogy itt egyfolytában karácsonyfaillat van...

SZÁNTAI JÁNOS

Lépcsőházi történetek

Bogdán Zsolt

Egy lépcsőház. Mindig üresnek látszó. Pereg a vakolat. Akár egy film.

A postaládák mellett állt. A postaládák. Levélszekrények. Lecsúszott, lépcsőházba szorított rokonság. Hátukat az örökké nedves falnak támasztó földszinti árnyak.

Azt hiszi, valaki észrevesz? Na ne röhögessen. Az a kövér ruhászekrény például, a másodikról. Úgy megy el mellette, mintha soha nem látott volna azelőtt. Pedig lát, biztos, hogy lát, hisz nem lehet itt annyira sötét. Ja, nehogy kölcsönkérjek. Persze, a múltkor se adtam vissza. És a jó kis tippek egy-egy soron kívüli árleszállításról? Meg a zaftos pletykák az első emeleti ... igen, a közönséges létrával ... hallatlan. És ez nem ér meg egy húszast ...?

Odébb lépett. Csobbant a sötét. A kapu vaksin hunyorgott a háta mögött. Az utca zajai — barnuló falevelek — fennakadtak a félhomály rácán.

Felnézett. Az út beleveszett a félemeleti lépcsőforduló sivatagába.

Kész az ebéd.

A hang úgy pattogott lefele a lépcsőkön, mint egy labda. Citromsárga, fekete pöttyökkel. Fejét ingatva a ritmusra számolni kezdett. 85 lépcső. A labda a mellkasának vágódott. Magától értetődő mozdulattal "levette", és mindenféle pongyolázást mellőzve a jobb lába elé helyezte. Hm. Harmadik emelet. Megpöccintette a labdát, nem túl erősen, külső rússzittel. Csattanás hallatszott, de a labda nem pattant vissza. Vagy csak én nem vettem észre?

Elindult. Az a teljesen esetleges, mindazonáltal matematikailag nem elhanyagolható eseménysor, amely a jobb láb mozdulatát kíséri a földszinti nyugalmi állapot bizonyosságától az első lépcsőfok lehangolóan kérésztől átmenetig. Kép nem volt, csak hangok. Rövid, gonosz csusszanás, a levegő áruló suhogása, majd a gurulás hosszan elnyúló hangjátéka.

El ne veszi az egyensúlyod.

A mondat a korlátra simult. Arasznyi szürke csík. Megérintette. Hm. Ragad. Ezen a részen biztos elakadnék. Elmosolyodott. Szomori. A biztos nem akadna el. A sosem akad el.

Majdnem beleütközött. A kilencedik lépcsőfokon egy zöldruhás kislány állt. Pontosabban lebegett. Úgy öt centiméterre a kilencedik lépcsőfok felett. Mutatóujja szabályos nyolcasokat írt a levegőbe.

— Nem mindegy, hogy Ingó firma, Vagy Fingó Irma.

A nyolcasok konfettiként szálltak a levegőben. Mint amikor ledobta azt a macskakölyköt az emeletről. Ott lebegett előtte, a korlát magasságában, és halkan nyávogott. Éhes lehetett.

Megpróbált rámosolyogni a kislányra, de nem sikerült. Valami történt a mosolyával. Lefújhatta a cűg. Már azon volt, hogy visszaforduljon és megkeresse, amikor a kislány megismételte mondókáját.

— Nem mindegy, hogy Ingó Firma, Vagy Fingó Irma.

A két rigmus egyás mellé állt. Ikrek. Ezek ikrek. Sőt, egyetjűek. Utánuk kapott, de kicsúsztak a kezei közül. Egyre többen voltak. Tele volt velük a lépcső. Na, mi lesz, álljon félre, kérem. Akadályozza a munkát. Csak türelem, mindenkire sor kerül. Hé, maga ott. Ne lökdösődjön. Mindenkinek van úrlapja—

Odanyomták a falhoz. Nem látta a kislányt. Nem látott semmit. És akkor a kezébe akadt egy nyolcas. Magasra emelte:

— Nekem nyolc.

Eltűnt a tömeg. Csak a kislány lebegett a kilencedik lépcsőfok felett úgy öt centiméterre. Nevetett.

— Nekem kilenc. Én győztem.

Azzal becsusszant a korlátok közötti résbe.

Odaugrott, de a kislányt nem látta sehol. De miért épp lefele nézek? Lehet, hogy felemelkedett. Oldalra fordítva a fejét, megpróbált úgy felnézni, hogy ne kelljen a korlát fölé hajolnia. De nem ment. Homályba vesző falakat látott, meg egy rézsútosan kettészelt oszlopot. Hátat fordított a korlátnak, és mint ha csak hídba akarna lemenni, áthajolt rajta. Mintha moziban ülnék. A korlátközi mozi. Hé, nem jösztek a Korlátközi? A Zorrót adják. Ahhoz képest nincsenek túl sokan. Megváltozott a műsor? A korlátok keretezte, valószínűtlenül széles vásznon egy világosszürke szoknya imbolygott, lassú, de biztos távolodóban. Aha, fekete-fehér. Hát ezért vannak olyan kevesen. A zongora egyre halkult. Hirtelen snittel megjelent az egész vásznat betöltő szöveg:

S a kis zöld ruha eltűnt a szakadék halált lehelő mélyén.

Fájni kezdett a dereka. Elszakadt a film. Fűtülni akart, mi ez a hülyeség, de akkor valaki felkapcsolta a lámpákat.

A lépcsőforduló. Mindent csend borít, akár a por. Szürke felületek bonyolult viszonya, olyan az egész, mint egy elhagyatott stúdió. Díszelemek ácsingóznak tétován a háttérben. Ebből még akármi lehet. Sivtag, vág-tázó tevékkel, szélben libegő burnuszos arabokkal, vagy nedvesen csillogó esti utca, bogárhátú fekete autókkal, véget nem érő üldözésekkel.

Visszanézett. Még láthatta Dick Tracyt, amint bevágja magát egy autóba és elhajt. Semmi sem lehetetlen Dick Tracy számára, érted, bébi?

Hányadik emelet következik? A hetedik ..., szalad el mellette egy félmondat. Titá, titá, titá. Mintha sántítana. De az is lehet, hogy féloldalasán fut lefelé. Hát persze, hiszen a vízszintesen nem sántított. Tá, tá, tá. Várjunk csak? Hetedik? De hát ebben a házban csak három emelet van. Hé, várjon...

Valaki meglökte a vállát. Bocsánat... nem látta az órát? Itt kell lennie valahol. Vékony, sápadt fiatalember. Ruhái lötyögnek rajta. Akár egy előszobázó fogas. Nem látta? Hm. Nagy baj. Tudja, az az óra nagyon fontos számomra. Az apámtól kaptam. Nem élné túl, ha elveszíteném. Nos, viszlát. Ne feledje. Tizenkét rubinos Doxa. Szakadt karszíjjal. Azzal a fogas beleveszett a falba.

Miket beszél ez? Nincs is tizenkét rubinos Doxa. Hallja? Nincs tizenkét ...

— Hahó!

Hát ez meg hová tűnt? Megtapogatta a kopott, nyirkos falat. Ujjai alatt lassan meg-

elevenedtek a fal lakói. Egy hatalmas hím-oroszlán, néhány féllábú pingvin, két zebra, egy karikát szorongató majom, három szürke ló, meg két sovány elefánt. Egy cirkuszi állatsereglet. Nedves szalma nehéz illata terjengett a levegőben. Az állatok idegesen toporogtak a szűk helyen. A lépcsőfokok ide-oda hajladoztak a rájuk nehezedő súly alatt.

A cirkusz. A láthatatlan zenekar tust húz, ám a hangok megtörnek a fényszórók sápadt tükrének felszínén. A porond: lépcsőházi lámpa fényköre. Ahol minden megtörténhet. Visszafojtott sikoly sötéte borul a nézőtérre.

Szorosan az állatok mellé állt. Az elefántok puha ormányukkal megragadták a lovakat és a hátukra emelték őket. Majd a két zebra következett, az oroszlán, a pingvinek, végül a majom a karikával.

— Áll a gúla!

Az alapember a legfontosabb. Ha az megbicsaklik, dől az egész vercajg. Nekilendült. Villámgyorsan felkúszott a fal felőli elefánt oldalán. Ujjai könnyű kapaszkodókra letek a vastag bőrt át meg átszövő ráncokban. A bal szélső lóra felkapaszkodni gyerekjátéknak bizonyult. Amikor azonban a zebrára próbált felmászni, érezte hogy az építmény dőlni kezd, fel, az emelet irányába...

Az emelet. Első? Második? Hetedik? Ahol a függőlegesen felfele törő vonalak fennkőlt magányát megtöri a vízszintesek harsány vásári közönségessége.

Az emeleti korlátok. Egy cseppet sem hasonlítanak lépcsőházbeli rokonaikra. Húvös, semmitmondó jedermann-korlátok. Állandó nyüzsgésben vannak. Mindent a biztonságért!, ez a jelszavuk.

Nem lépett ki a körfolyosóra. Megtorpant a lépcsőház otthonos félhomályának határán. Nem messze tőle, a korláton egy még vizes felmosóröngy lógott.

— Jó napot — a felmosóröngy megemelte a kalapját.

Közelebb lépett. Cipősarkainak kopogása metronómként pontosította ki a megtett távot. Kissé gyűrött, a szélein foszladozó arc. Mint egy eldobott tökmagos zacskó. Szürke öltöny olcsó anyagból, a zakó kicsit bő. A nadrág szárából halkán csepegett a víz.

— Bocsánat. Nem találkozott felfele jövet egy középkorú nővel? Magas, alig szőke.

— Nem ... izé ... — hangja árnyékként kísért —, csak egy fiatalember volt ... meg egy kislány...

— Igen, ő az — a szövet szálai között mintha felderengett volna egy mosoly — a feleségem. Azt mondta, mindjárt jön.

Izgatottan bólogatott. — Azóta itt várok.

A korláthoz simult. Megérintette. Az olajos felület hideg bőrként feszült az ujjai alatt. Mint egy halott bőre. A gondolat ingerelte.

— Mióta vár itt? — kérdezte szinte górombán.

— Nem tudom — ingatta a fejét a férfi, vízcseppkoszorút szórva maga köré. — De ez nem is fontos. A fontos, hogy megjön. Biztos megjön.

Nézte a férfit. A korlátnak dőlt. Ott lógtak. Két felmosóröngy. Nőtt a csend, mint a kör-mök. A halál után is.

Egy lépcsőház. Mindig üresnek látszó. Pereg minden. Akár egy film.

KÓDEX —

A prágai rendőrbiztos 1849. március 16-án egy bizalmas jelentésében így festette le a prágai helyzetet: "A diákok és az újságírók igazi republikánusok. Hallatlanul szidják az alkotmányt, a minisztériumot, a fiatal császárt. Teljesen zavartalanul szitkozódnak az utcákon és a vendéglőkben. Nyíltan hirdetik, hogy éljen Kossuth, vesszen a kormány... Elfogtak olyan embereket, akik a Csehországban állomásozó magyar ezredet hűtlenségre akarták csábítani... A sajtó — a német éppúgy, mint a cseh — támad és uszít."

A magyarok iránti rokonszenvnek talán legszebb cseh nyelvű példája Karel Sabina *Szomorú elmélkedések* című, 1849. április 13-án a *Noviny Lipy Slovanské*-ben megjelent cikke:

"Csaknem minden ausztriai nemzet élénk megmozdulása után, mely most a kivívott szabadság eredményeként egész évben uralkodott, már csak a magyar az egyetlen, mely egész Európa figyelmét, különösen a mi tekintetünket magára vonja. Minél szomorúbb a mi politikai helyzetünk, nekünk cseheknek és általában a szlovákoknak, annál nagyobb sóvárgással tekintünk a magyarokra, akiknek tartós ellenállásában sokan a jövő valamelyes reményét vélik megtalálni... Bár csak egy kevés volna bennünk abból az úgynevezett magyar szilajságból, vagyis más szóval áldozatkészségből és buzgóságból! Ugysem tud a cseh más, csak engedelmesen hallgatni és megint csak hallgatni, ez a legnagyobb erényünk, amelyért agyondicsérnek, és melyért oly rosszul jutalmaznak bennünket... Csak az éleszt bennünk némi reményt, hogy nemzetünk, látva a még nemrég általunk megvetett nép áldozatkészségét és emberfeletti erőfeszítéseit, ismét megtelik büszkeséggel és igyekezettel, mellyel egykor jeleskedett, és a legelésző nyájából ismét a szabadságért lelkesedő és áldozatkész nemzet lesz."

A magyarok iránti rokonszenv az oktrojált alkotmány kihirdetése után még a liberális polgárság bizonyos köreiben is visszhangra talált. Egyebek között megfigyelhetjük ezt a liberálisok irányította *Sedlské noviny* (Parasztújság) cikkeiben. A szerkesztő, a cseh nemzeti himnusz szövegírója, Josef Kajetán Tyl már az első számokban egy részletes, folytatásos Kossuth-életrajzt közölt, s a napi hírekben is beszámolt magyarbarát megnyilvánulásokról. Egyebek között megemlékezett arról, hogy az Olmütz környéki parasztok megtagadták a Magyarország ellen vonuló csapatok szállítását. A nép körében pedig az a hír terjedt, hogy Kossuth Morvaország felszabadítására készül. A *Brünnner Zeitung* 1849. május 13-i száma szerint a morva föld legtermékenyebb vidékén, Hanában a nép II. József fiának hiszi Kossuthot (a magyar hagyománnyal ellentétben ezen a vidéken szerették II. Józsefet, mert a parasztság felszabadítóját, az urak megbüntetőjét látták benne), vagy pedig a legendás Jecmínek (Árpácska) király leszármazottjának vélik (Jecmínek a néphagyományban azonosult a nagymorva Svatopluk fejedelemmel).

A Kossuth iránti rokonszenv még a Bach-korszakban is élénken élt a morvák között. Ehhez furcsa módon az is hozzájárult, hogy a magyar forradalom vezetőit — személyleírásukat is megadva — az egész birodalomban körozték. 1851-ben Austerlitzben letartóztattak egy útkaparót, mert Kossuth-szakállat viselt — hiába bizonygatta, hogy nem volt köze a magyar forradalomhoz. A rendőri jelentésekből azt is tudjuk, hogy ugyanabban az évben Luhacovicében, a híres kelet-morvaországi fürdőhelyen "magyar forradalom korifeusainak" arcképével díszített ékszereket és medálokat viseltek a nők.

Részletek RICHARD PRAZAK: *Az 1848—1849-es magyar forradalom és szabadságharc cseh- és morvaországi visszhangja c. tanulmányából.*

— INDEX

PARAMUZIKOLÓGIA 43.

A brutalizált és a megsimogatott zene

A hármask mikroesszém végén saját élményemet szeretném szavakba foglalni: mit is értek azon, hogy: a zene brutalizálása és megsimogatása.

Kezdetben, a gondolat megszületése idején elhessegettem magamtól a címbeli megfogalmazást; túl erősnek éreztem. Helyette a zene *felrázásának* tendenciáiról kezdtem el gondolkodni.

A romantika korának alkotói mindenképpen fel akarták rázni az emberiséget művészetükkel. Már Beethoven is előszeretettel beszél a maga győztes előrenyomuló hadseregéről, szimfóniáinak zenekari apparátusát érte alatta. Témadás, élet-halál harc, győzelem... minduntalan előbukkannak Beethoven alkotásaiból éppúgy, mint a belőle sarjadó 19-ik századi romantikus szimfóniák némelyikéből. Berlioznál vérpad és kivégzés (akkor is komoly, ha mindezt szerzője álomképből ragadta ki — folytatása nem is maradt el). Lisztnél halálos hajsza (*Mazeppa*-szimfonikus költemény) — a 20-ik századi *hajsza*-zenék egyszerű elődje —, Wagnerél az ISTENEK CSATÁJA (hogy csak egyetlen elemet említsünk): mind megfelelő zenei ábrázolással társulnak, mind közelebb jutnak a naturalista ábrázolásmódig, a valóságos szituáció minél hívebb hangja (nemcsak zenei!) megjelenítéséig. Innen csak egy lépés a polgárpukasztó, groteszk, a burleszk, az önmagát kigúnyoló gondolat és zene megkísértése: a BOHÓC-ZENE. Az újabb eszközök már nem válogatnak, együvé hordanak mindent, amit csak "jónak" érzene alkotóik. A ROBOT-ZENE drótokból-tranzisztorokból-kijelzőlámpákból összeszerkesztve mára már mindennapi jelenséggé vált. Előkelő korábbi rokonai, a konstruktív zenék destruktívakká vedlettek. Ne higgyük, hogy hosszú az út a ZENE-TERMINATORIG. Majdnem azt mondhatni, hogy CÉL lett belőle.

SIMOGASSUK MEG A ROBOT-ZENÉT?

A mai kor még (?) visszariadt ettől. Magam is, jónéhány nemzedéktársam is elborzadva fogad-

om, fogadjuk e robot-zene pótlékot.

Láttam nemrégiben egy színelőadást. Néhány hangszerjátékos szereplő a sok tétel egyikében egy felfújható gumibabával "JÁT-SZOTT!" Messzire elmentek a játékbab. Majd "leengedték" a gumibabut, elszállt belőle az utolsó lehelet is, és visszatették a gyártó cég díszes dobozába. Visszatették? Inkább visszagyűrték, mint valami rongyot, elhasznált, eldobni való szemetet. De előtte csodálták, rajongtak érte, tisztelték, megbecsülték, élőként kezelték, szerették, meghódították, versengtek kegyeiért, kielégítették vele vágyaikat, a forrókat, a szenvedélyeseket, az élet-halállal kacérkodókat. — Aztán eldobták. Nagyszerű rendezői kép, nagyszerű művészi megvalósítás, hozzá megfelelő zene. Kísérteties volt. Több volt, mint a századunk sokszor meggyalázott emberének SORSA: szellemi létünk is megpecsételődött a szemünk láttára.

Számomra — többletélményként — a *ÁBUB: MAGA VOLT A ZENE*.

És akkor, ott, egy hónapok óta kísértő élményem tolokodott fel tudatomig. Egy nem zenéről szóló előadásban Verdi *Álarcosbálj*-nak egyik áriájára utalt a pszichiáter: Oszkár apród "Tudom, de nem mondom..." kezdetű dalára. A levegőben hullámmozgás, égre csapó gyűlöletű, gyilkossággal végződő jelenetben megszólal egy majdnem gyermekdalszerű, lelki tisztaságot sugárzó dallam, a zene ÉGI FÉNYE. Az élmény lenyűgöző. Ez az a pillanat, amikor a zeneszerző megsimogatja a zenét...

De! nagyon elfeledkeztünk, elfeledkeztem erről a csodálatos gestusról. Helyét sokszor az erőszakos mozdulat vette át, néha a durva megragadás prédaeső szenvedélye, a zene létét fenyegető indulat. Verdi dallamának első hangja — nyolchangnyi csodálény —, felébresztett mély álomból: mit tettünk, mit tettem a zenével? CIVILIZÁLTUK! ÉS KÖZBEN MAJDNEM BELEHALT EBBE A ZENE.

Nincs más hátra: jóvá kell tennünk, amit a zene ellen vétettünk. Igen, VÉTETTÜNK. Ne akarjuk elhíttetni önmagunkkal és mindenkiel, hogy a ZENE MEGKÖVETÉSE VÉGTELENÜL ELODÁZHATÓ.

TERÉNYI EDE

Szeptemberi évfordulók

- 1 — 25 éve halt meg Coca Farago román író
- 270 éve halt meg Richard Steele angol író
- 2 — 160 éve született Henry George amerikai író
- 40 éve halt meg Szentimrei Jenő erdélyi író
- 3 — 80 éve született Ovidiu Drimba román irodalomtörténész
- 260 éve halt meg George Lillo angol író
- 330 éve halt meg Esteban Manuel de Villegas spanyol költő
- 4 — 290 éve halt meg Jean-François Regnard francia író
- 10 halt meg Georges Simenon belga író
- 430 éve halt meg Bernardo Tasso olasz író
- 5 — 100 éve született Tellosz Agrasz görög költő
- 6 — 180 éve született Nicolae Filimon román író
- 270 éve született Moses Mendelssohn német filozófus
- 130 éve született Felix Salten osztrák író
- 7 — 230 éve született Karoline Pichler osztrák író
- 60 éve született Vásárhelyi Géza erdélyi író
- 8 — 525 éve született Lodovico Ariosto olasz költő
- 60 éve halt meg Hevesi Sándor magyar irodalomtörténész
- 9 — 230 éve született Ivan Petrovics Kutljarovszkij ukrán költő
- 10 — 120 éve született Bruno Cicognani olasz író
- 11 — 40 éve halt meg Bölöni György magyar kritikus
- 190 éve halt meg Horányi Elek magyar irodalomtörténész
- 20 éve halt meg Agostinho Neto angolai költő
- 12 — 125 éve halt meg Francois Guizot francia történész
- 80 éve született Imreh István erdélyi történész
- 130 éve halt meg Costache Stamati román író
- 13 — 60 éve halt meg Olav Duun norvég költő
- 110 éve született Pierre Reverdy francia író
- 14 — 230 éve született Alexander von Humboldt német tudós

- 140 éve született Tadeusz Zielinski lengyel filológus
- 15 — 210 éve született James Fenimore Cooper amerikai író
- 190 éve született Ludwig Preller német filológus
- 16 — 25 éve halt meg Urbán Ernő magyar író
- 17 — 820 éve halt meg Hildegard von Bingen német költő
- 140 éve született Lázár René Sándor magyar költő
- 18 — 290 éve született Samuel Johnson angol író
- 19 — 410 éve halt meg Jean-Antoine de Baif francia költő
- 225 éve született Giuseppe Mezzofanti olasz történész
- 20 — 230 éve született Vilela Barbosa brazil költő
- 75 éve született Dumitru Mircea román író
- 21 — 80 éve született Mirco Borzic horvát író
- 22 — 90 éve született Martti Larni finn író
- 460 éve halt meg Nanak Guru indiai költő
- 23 — 60 éve halt meg Sigmund Freud osztrák tudós
- 24 — 20 éve halt meg Ignác Rózsa magyar író
- 25 — 130 éve született Áldásy Antal magyar irodalomtörténész
- 26 — 270 éve született Michael Denis osztrák költő
- 110 éve született Martin Heidegger német filozófus
- 300 éve született Hermányi Dienes József magyar író
- 90 éve halt meg Thaly Kálmán magyar költő
- 27 — 80 éve született Derzsi Sándor erdélyi költő
- 100 éve született Dimitar Talev bolgár író
- 28 — 210 éve született Charles-Victor d'Arlincourt francia író
- 140 éve született Békefi Antal magyar író
- 29 — 100 éve született Ion Muslea román folklorista
- 170 éve halt meg Vitkovics Mihály magyar író
- 30 — 140 éve született Benedek Elek magyar író
- 120 éve született Johan Petter Falkberget norvég költő
- ? — 310 éve született Samuel Richardson angol író

Csíznyaraló

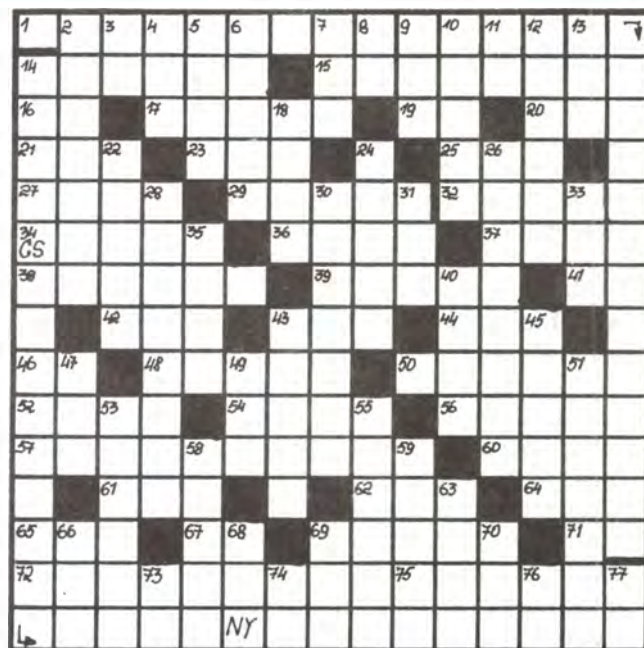
Rejtőnyünkben Szentimrei Jenő versének két sorát idézzük a vízszintes 1. és függőleges 14. sorokban.

VÍZSZINTES: 1. Az idézet első sora (zárt betűk: O, N, K, N, A). 14. Népi hangszer. 15. Egyik magyar nagyvárosból való. 16. Tiltó szó. 17. Könyvben keresgél. 19. Marosi Péter. 20. ... Angeles, USA-nagyváros. 21. Ausztriai folyó. 23. A szürke..., Horváth István-kötet. 25. Részben kiátkoz. 27. Szerves anyag. 29. Gépjármű-vezető. 32. A Toldi költője. 34. A mondás szerint ebbe nem üt a mennykő. 36. Ismert Verne-kapitány. 37. Nina Cassian-mesehős (Deli...). 38. Érvénytelenít. 39. Kolozsvári szerkesztő, költő (Lajos). 41. Stroncium. 42. Fordított Kolozs megyei város. 43. Sükösd Csaba. 44. Zúzott táplálék. 46. Asztácium. 48. Szín. 50. Megelé. 52. Vonat — románul. 54. Szándékszik. 56. A színpadi Júlia szerelme. 57. Ilyen időszakokról Petőfi "álmodott". 60. Lítium, vanádium és bór vegyjele. 61. Földforgató. 62. Morajlik. 64. Hazai és osztrák kocsik nemzetközi betűjele. 65. Vastag pálca. 67. Üres keret. 69. ... Sándor, Puskák és galambok c. regény írója.

71. Azonos mássalhangzók. 72. Ismert Verdi-opera. 75. Híres olasz énekes.

FÜGGŐLEGES: 2. Ázsiai hegyvonulat. 3. Múltidő jele. 4. Káposzta-féleség. 5. Arab ország. 6. Karácsony Benő "oldala". 7. Németh Szilárd. 8. Á. Z. 9. Kacat. 10. ... Traiana. 11. N. N. 12. ... Róbert, magyar színész, rendező (Ámbár tanár úr). 13. Régi úrmérték. 14. Az idézet második sora (zárt betűk: P, E, V, I). 18. Lopkodva jár. 22. A világ leghosszabb folyója. 24. Fogkezelési eljárás. 26. Eltakar a fény elől. 28. Lábára nehezdednek. 30. Belevág, hozzákezd. 31. ...-ban, Brassó megyei település. 33. Énekes egyenmű hangzó. 35. Rigó-féleség. 40. Ritka férfinév. 43. Számosan. 45. Ázsiai hegység. 47. Felfog, fordítva. 49. Narancs-bél! 51. ... a tanulságot, okulna. 53. Két szó: származik, juttat. 55. Jókai Mór feleségének személyneve. 58. Ismert Lévy József-vers fordítva. 59. Tudós igéje. 63. ... Galaction, román író. 66. Mórész Zsigmond "muri". 68. Tanyai részlet. 69. Kopasz. 70. Itterbium és nitrogén vegyjele. 73. Toldalék, a -vé párja. 74. Aradi születésű neves magyar költő névbetűi. 76. A. Y. 77. Orbán Teréz.

K. KOVÁCS ANDRÁS

A HELIKON 15. számában közölt, Karinthy Frigyes című rejtőnyünk megfejtése: *Ballada a néma férfiakról; Nevető betegek; Kötél-tánc; Üzenet a palackban; Tanárúr kérem; Így írtok ti; Írta...; Panoráma; Két hajó; Capillária; Aki utoljára nevet; Budapesti emlékek; Holnap reggel; Lepketánc; Két álom; Nevető dekameron; Mennyei riport; (Találkozás egy) fiatalemberrel.*

Főszerkesztő: SZILÁGYI ISTVÁN
Főszerkesztőhelyettes: KIRÁLY LÁSZLÓ
Felelős titkár: SIGMOND ISTVÁN

Főmunkatárs:
SZABÓ GYULA
SZŐCS ISTVÁN

Szerkesztőség:
LASZLÓFFY ALADÁR: világkultúra
K. JAKAB ANTAL: vers, irodalomtörténet

MÓZES ATTILA: próza, kritika
NAGY MARIA: olvasószervező
RAKOSSY TIBOR: műszaki szerkesztő

Számitógépes tördelés: NAGY MARIA; nyomtatja a Miskolci Református Sajtóközpont; felelős vezető: TONK ISTVÁN
A szerkesztőség címe: 3400 Cluj-Napoca, str. Iuliu 14. Postafiók (casuta postala) 245. Telefon: 132309, 132096

A HELIKON alapítványi támogatással jelenik meg - kiadja a ROMÁNIAI ÍRÓK SZÖVETSÉGE ISSN 1220-6288